

Informácia o plnení Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025

A. Odpočet úloh Ministerstva zdravotníctva SR

Úloha č. 1

Názov úlohy: Podporovať pravidelnú konzumáciu mlieka a mliečnych výrobkov a monitoring spotreby.

Cieľ: Zvýšiť spotrebu mlieka a mliečnych výrobkov, v oblasti verejného zdravotníctva monitorovať spotrebu mlieka a mliečnych výrobkov a dodržiavanie hygienických podmienok pri ich podávaní.

Nástroj: Zvyšovanie spotreby regulovaním školského stravovania, vrátane ponuky cez automaty, bufety a pod.

Zodpovedný rezort: Ministerstvo zdravotníctva SR.

Termín: Priebežne počas každého roka a vyhodnotenie monitoringu v mesiaci apríl každoročne.

Kritérium efektivity: Percento škôl, v ktorých sa zvýšila spotreba mlieka.

Vyhodnotenie úlohy:

Školský mliečny program priaznivo vplyva na zabezpečenie zdravej výživy a správnych stravovacích návykov detí a ovplyvňuje ich vzťah k mlieku a mliečnym výrobkom. Správnymi stravovacími návykmi takto zamedzuje výskytu chorôb súvisiacim prevažne z nedostatočného prísunu vápnika do detského organizmu neskôr v dospelom veku.

Podmienky na realizáciu Školského programu upravuje dokument s názvom Stratégia na obdobie školských rokov 2023/2024 – 2028/2029, ktorý zohľadňuje skúsenosti z vykonávania Školského programu v školských rokoch 2017/2018 až 2021/2022, z ktorých vyplynuli zistenia a odporúčania. Východiskom pre stratégiu boli údaje z monitorovacej správy za školský rok 2021/2022 vyhotovenej Pôdohospodárskou platobnou agentúrou (ďalej len „PPA“).

Mliečny program je postupne zavádzaný na jednotlivých školách v rámci školského stravovania (mlieko podávané po obede alebo ako mliečna desiata pre žiakov ZŠ, resp. počas celého dňa pre deti MŠ) alebo formou predaja mliečnych výrobkov z mliečnych automatov. V porovnaní s predchádzajúcimi školskými rokmi stúpol záujem o školský mliečny program. K zvýšeniu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov prispieva aj konzumácia ochutených mliek, ktoré sú ponúkané v mliečnych automatoch.

Odborní zamestnanci oddelení hygieny detí a mládeže na regionálnych úradoch verejného zdravotníctva v Slovenskej republike (ďalej len „RÚVZ“) sa pri výkone štátneho zdravotného dozoru zamerali na kontrolu mliečnych výrobkov dodávaných ako produkty mliečneho programu. Kontrola bola zameraná na pôvod tovaru - predloženie dodacích listov k mliečnym výrobkom, správne označenie mliečnych výrobkov, dodržiavanie dátumu minimálnej trvanlivosti, plynulosť dodávky mliečnych výrobkov, skladovanie mliečnych výrobkov, celistvosť obalu a pod. V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru (ďalej len „ŠZD“) neboli zistené nedostatky v manipulácii s mliekom a mliečnymi výrobkami, k čomu prispieva aj skutočnosť, že mliečny program je zabezpečený prostredníctvom školských jedální, v ktorých sú vytvorené vyhovujúce podmienky na skladovanie a manipuláciu s nimi vykonávajú pracovníci, ktorí sú zdravotne a odborne spôsobilí.

Tabuľka 1: Počty zapojených škôl v rámci SR

Rok	MŠ	ZŠ	SŠ	Iné
2020	1207	811	38	42
2021	1524	983	30	43
2022	1615	1225	42	43
2023	1730	1169	57	56
2024	1824	1275	16	67

Počet materských škôl (ďalej len „MŠ“) zapojených do mliečneho programu stúpol medzi rokmi 2020 a 2024 o približne 51%, u základných škôl (ďalej len „ZŠ“) o 57 %. Počet zapojených stredných škôl (ďalej len „SŠ“) klesol medzi rokmi 2020 a 2024 o približne 58 %.

Úloha č. 2

Názov úlohy: Monitorovať reguláciu príjmu soli v strave podávanej deťom v rámci zariadení školského stravovania.

Cieľ: Kontrola dodržiavania príjmu soli v systéme školského stravovania, v rámci ktorého sa pripravuje strava, vychádzajúca z materiálno-spotrebných noriem a receptúr pre školské stravovanie, rešpektujúcich revidované odporúčané výživové dávky pre obyvateľstvo SR v zmysle Výnosu MZ SR č. S08957-OL-2014.

Nástroj: Zníženie dostupnosti potravín s vysokým obsahom soli, nasýtených mastných kyselín alebo cukru v školách.

Zodpovedný rezort: Ministerstvo zdravotníctva SR.

Termín: rok 2016 a následne každé 4 roky (2020, 2024).

Kritérium efektivity: Percento škôl, v ktorých sa dodržiava regulácia príjmu soli.

Vyhodnotenie úlohy:

Kontrola bola zameraná na dodržiavanie regulácie príjmu soli v predškolských zariadeniach, v rámci ktorých sa pripravuje strava vychádzajúca z Materiálno-spotrebných noriem a receptúr pre školské stravovanie, rešpektujúcich revidované odporúčané výživové dávky (ďalej len „OVD“) pre obyvateľstvo SR. Výsledky laboratórnych hodnotení za rok 2016 preukázali, že iba 2 vzorky boli pod limitom OVD, vo zvyšných vzorkách bolo zaznamenané prekročenie soli v rámci OVD, pričom v najvyššom počte vzoriek išlo o prekročenie OVD medzi 100 až 200 %.

Cielený ŠZD pre účely monitoringu obsahu jedlej soli v pokrmoch podľa typu školského stravovacieho zariadenia pre deti a mládež sa vykonával v roku 2018, kedy sa odobralo 40 obedov, prekročenie limitov soli v rámci OVD bolo v priemere 328 %. V roku 2020 a 2021 sa monitoring soli nevykonával z dôvodu pandémie ochorenia COVID-19. V roku 2022 sa odobralo 10 obedov v zariadeniach školského stravovania a prekročenie limitov soli v rámci OVD bolo v priemere 421 %. V roku 2023 sa odobralo taktiež 10 obedov, pričom prekročenie soli v rámci OVD bolo v priemere 394 % a v roku 2024 sa odobralo 20 obedov a prekročenie soli v rámci OVD bolo v priemere 277 %.

Spotrebu soli možno znížiť tým, že sa bude obmedzovať solenie už pri kuchynskej príprave a hotové jedlá sa už nebudú dosáľať. Treba sa vyvarovať potravín, ktoré sú na soľ bohaté. Sú to napríklad slané údeniny, syry, krekry, solené orešky, pečivo, niektoré minerálne vody s vyšším obsahom sodíka a tiež instantné pokrmy či bujóny. Na dochucovanie pokrmov sa odporúča použiť namiesto soli napríklad petržlenová vňať, pažítka, pór, ligurček, cibuľa, cesnak, paprika, paradajka alebo koreňová zelenina.

Cieľom je zmapovanie situácie v oblasti obsahu soli v obedoch podávaných deťom v školských jedálňach základných škôl a porovnanie zistených hodnôt s platnými OVD pre NaCl.

Na základe získaných údajov navrhnúť intervenčné opatrenia na zlepšenie školského stravovania v zmysle ďalšieho znižovania obsahu soli v podávanej strave a na zabezpečenie dodržiavania správnych technologických postupov pri príprave pokrmov, pokiaľ ide o dodržiavanie presných dávok soli v pokrmoch.

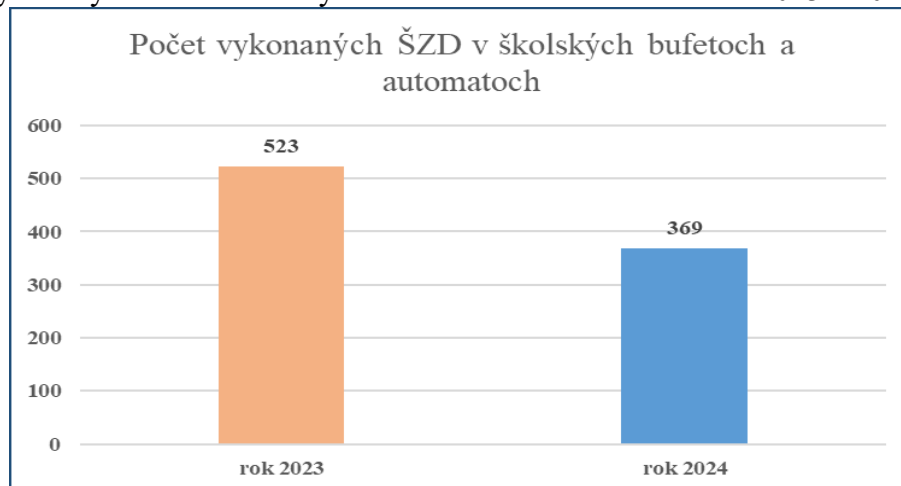
Väčšina detskej populácie prijíma viac soli ako je odporúčané a potrebné. Nielen u dospelých, ale aj u detí denný príjem soli významne prekračuje odporúčané normy.

Sol' je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s rizikom výskytu kardiovaskulárnych ochorení. Ako rizikový faktor je indikovaný vo viacerých dokumentoch (napr. WHO Akčný plán pre výživu a potraviny 2016 – 2020 alebo Viedenská deklarácia pre výživu). Z uvedených dôvodov sa bude v oblasti vládou SR prijatého Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 pokračovať v aktivitách na dosiahnutie cieľa prostredníctvom monitoringu a postupného znižovania príjmu soli v populácii.

V rámci plnenia cieľov Akčného plánu sa pristúpilo v roku 2023 aj k právnej úprave na úseku verejného zdravotníctva dostupnosti doplnkového školského stravovania.

Cieľom legislatívnych zmien je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch. Ide najmä o zákaz predaja potravín s vysokým obsahom cukrov, nápojov a výrobkov s obsahom alkoholu, kofeínu, chinínu a energetických nápojov. V bufetoch a automatoch umiestnených v školách a v školských zariadeniach sa musia predávať najmä zdravé potraviny a zdravé nápoje, ako sú ovocie a zelenina v čerstvom stave, celozrnné výrobky a cereálne výrobky, mlieko a mliečne výrobky so zníženým obsahom tukov a nápoje bez konzervačných látok, pridaného cukru a sladidiel. Rozsah predaja zdravých doplnkových potravín má tvoriť najmenej 2/3 z celkového sortimentu ponuky bufetu alebo automatu. Dodržiavanie vhodného sortimentu v súlade s vyhláškou MZ SR č. 75/2023 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež sa pravidelne a každoročne kontroluje v rámci ŠZD. V roku 2023 a 2024 bolo spolu vykonaných 892 takýchto kontrol (graf 1).

Graf 1 Počet vykonaných ŠZD v školských bufetoch a automatoch za rok 2023 a 2024

Závery a odporúčania

Na záver možno konštatovať, že prišlo k výraznému zlepšeniu ponúkaného sortimentu s výživovo hodnotným obsahom, je však potrebné naďalej pokračovať v jeho úprave smerom k zdravej a plnohodnotnej forme doplnkového stravovania na školách. Prevádzkovateľom sa nedarí presadiť predaj ovocia a zeleniny, preto je tento sortiment zaradený do predaja len minimálne. Nakoľko na školách prebieha „Školský mliečny program“ a „Program Ovocie a zelenina“ v rámci ktorých sú deťom ponúkané lacnejšie produkty formou mliečnych automatov a ponukou ovocia a zeleniny v čerstvom stave, alebo štiav a šalátov v školských jedálňach. Napriek tomu, že zmena sortimentu v školských bufetoch bola nevyhnutná pre stále častejšie sa vyskytujúcu obezitu v detskej populácii dosahuje sa len pomaly a postupne. Naďalej sa bude pokračovať vo výkone týchto kontrol v záujme zvyšovania kvality ponúkaného sortimentu v súlade so zásadami zdravie podporujúcej výživy.

Úloha č. 3

Názov úlohy: Monitorovať reguláciu príjmu soli v hotových pokrmoch v zariadeniach spoločného stravovania a vo vybraných potravinách.

Cieľ úlohy: Presadzovať znižovanie príjmu soli vo výžive a v potravinách ako ovplyvniteľného rizikového faktora kardiovaskulárnych ochorení.

Nástroj: Cílený monitoring a kontrola v zariadeniach spoločného stravovania.

Zodpovedný rezort: Ministerstvo zdravotníctva SR

Termín: Rok 2016 a následne každé 4 roky (2020, 2024).

Kritérium efektivity: Percento zariadení spoločného stravovania, v ktorých sa dodržiava regulácia príjmu soli.

Vyhodnotenie úlohy:

Úloha sa realizovala v rokoch 2022 až 2024 a riešila sa v rámci výkonu úradnej kontroly potravín podľa § 23 ods. 2 písm. a) zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 152/1995 Z. z.“) v zariadeniach spoločného stravovania (ďalej len „ZSS“) a bola zahrnutá do plánu úradnej kontroly potravín, ktorý každoročne aktualizuje Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „ÚVZ SR“) a zasiela ho na všetky RÚVZ. Na kontrolu obsahu soli bolo odobratých každý rok spolu 80 vzoriek, a to najmä polievky a hlavné pokrmy. Súlad resp. nesúlad laboratórne nameraného obsahu soli sa posudzoval podľa výnosu MZ SR č. S08975-OL-2014, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách (ďalej len „výnos č. S08975-OL-2014“). Podľa výnosu č. S08975-OL-2014 je stanovený limit soli pre hotové pokrmy 13 000 mg/kg.

Tabuľka 2: Vyhodnotenie vzoriek polievok podľa jednotlivých krajov na obsah soli

Kraj v SR	Počet analyzovaných vzoriek	Minimálna hodnota		Maximálna hodnota		Priemerná hodnota	
		mg/kg	g/G*	mg/kg	g/G*	mg/kg	g/G*
Bratislavský	5	8 155	2,20	11 231	4,16	8 797	3,10
Trnavský	5	5 670	1,87	9 530	3,14	7 892	2,56
Nitriansky	4	6 670	2,21	9 300	3,63	8 132	2,66
Trenčiansky	4	6 599	2,30	9 875	4,51	7 827	3,22
Žilinský	4	4 718	1,68	8 279	2,75	7 269	2,34
Banskobystrický	4	5540	1,64	12 518	4,08	8 132	2,82
Košický	4	4 416	1,67	8 628	2,85	6 671	2,25
Prešovský	8	860	0,26	9 890	3,26	6 501	2,21
Spolu SR	38	860	0,26	12 518	4,51	7 653	2,65

*G hmotnosť porcie

V roku 2022 bolo odobratých a laboratórne vyšetrených 103 vzoriek hotových pokrmov v ZSS a 10 vzoriek kompletného obedového menu. Z celkového počtu vyšetrených vzoriek, 3 vzorky (t.j. 2,9 %) prekročovali najvyššie prípustné množstvo obsahu soli stanovené výnosom č. S08975-OL-2014 (1 hlavný mäsový pokrm odobratý v ZSS, 2 prílohy, odobraté v ZSS a uzavretom systéme spoločného stravovania). Priemerná hodnota obsahu soli v prípade kompletného obedového menu bola 7 392 mg/kg.

Tabuľka 3: Vyhodnotenie vzoriek hlavného mäsového pokrmu podľa jednotlivých krajov na obsah soli v roku 2022

Kraj v SR	Počet analyzovaných vzoriek	Minimálna hodnota		Maximálna hodnota		Priemerná hodnota	
		mg/kg	g/G*	mg/kg	g/G*	mg/kg	g/G*
Bratislavský	5	5 267	0,16	12 869	6,76	9 673	2,57
Trnavský	3	3 330	0,37	4 970	0,65	4 307	0,52
Nitriansky	2	4 610	0,30	8 200	1,35	6 405	0,83
Trenčiansky	2	5 897	0,82	8 229	1,19	7 063	1,01
Žilinský	2	2 141	0,32	2 276	0,35	2 209	0,34
Banskobystrický	2	8 814	1,21	12 110	2,16	10 462	1,68
Košický	2	3 917	0,51	5 503	1,74	4 710	1,13
Prešovský	6	440	0,04	9 820	2,68	5 112	1,29
Spolu SR	24	440	0,04	12 869	6,76	6 243	1,17

*G hmotnosť porcie

Tabuľka 4: Vyhodnotenie vzoriek hlavného mäsového pokrmu podľa typu zariadenia na obsah soli za celú SR

Typ zariadenia	Počet analyzovaných vzoriek	Minimálna hodnota	Maximálna hodnota	Priemerná hodnota
		mg/kg	mg/kg	mg/kg
ZSS verejný sektor	13	440	12 869	5 083
ZSS uzatvorený sektor	11	2 141	8 814	3 845

V roku 2023 bolo odobratých a laboratórne vyšetrených 92 vzoriek hotových pokrmov na stanovenie obsahu soli. Z uvedeného počtu bolo v 3 vzorkách (t.j. 3,3 %) prekročené najvyššie prípustné množstvo pridanej soli podľa výnosu č. S08975-OL-2014 (parená knedľa -

13 035 mg/kg, pečená tekvica a červená repa s ricottou a baby špenátom - 15 048 mg/kg, kukuričné placky – 26 086 mg/kg).

V 10 prípadoch bolo odobraté v zariadeniach tzv. uzavretého systému spoločného stravovania kompletne obedové menu. Na základe výsledkov laboratórnej analýzy príjem soli z obedového menu predstavoval v priemere 7,5 g/G (G – veľkosť porcie), čo predstavuje naplnenie OVD príjmu soli prislúchajúcemu na obed až na 428 %.

V roku 2024 bolo odobratých a laboratórne vyšetrených 92 vzoriek pokrmov na stanovenie obsahu soli. Z uvedeného počtu bolo v 2 vzorkách (t.j. 2,2 %) prekročené najvyššie prípustné množstvo pridanej soli podľa výnosu č. S08975-OL-2014. Hodnoty zistené laboratórnou analýzou boli 15 543 mg/kg (mrkvová fašírka odobratá v uzavretom systéme spoločného stravovania) a 14 379 mg/kg (zeleninová polievka odobratá z prevádzky verejného stravovania).

V 7 prípadoch bolo odobraté v ZSS uzavretého typu kompletne obedové menu. Na základe výsledkov laboratórnej analýzy príjem soli z obedového menu predstavoval v priemere 5,2 g/G (G – veľkosť porcie), čo predstavuje naplnenie OVD príjmu soli prislúchajúcemu na obed až na 297 %.

V 5 prípadoch bolo odobraté kompletne obedové menu v prevádzkach verejného stravovania. Na základe výsledkov laboratórnej analýzy príjem soli z obedového menu predstavoval v priemere 5,5 g/G, čo predstavuje naplnenie OVD príjmu soli prislúchajúcemu na obed až na 314 %.

Záver a odporúčania

Nastavený limit 13 000 mg/kg pre každý individuálny hotový pokrm umožňuje prevádzkovateľom vyrábať hlavné jedlá (napr. mäso, omáčka a ryža resp. iná príloha) s obsahom min. 26 000 mg/kg, čo predstavuje veľmi vysoký povolený pridaný obsah soli, ak zohľadníme odporúčanú dennú dávku 5 g podľa WHO. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť a s ohľadom na výsledky monitoringu obsahu soli, ktorý prebieha min. od roku 2017 musíme uviesť, že obsah soli je stále vysoký.

Vzhľadom na dôležitosť sa v monitoringu príjmu soli v pokrmoch pripravených v ZSS bude naďalej pokračovať v rámci výkonu úradnej kontroly potravín.

Úloha č. 4

Názov úlohy: Pripraviť výživové odporúčania v rámci zdravej výživy a prostredníctvom poradní zdravej výživy poskytovať ich širokej verejnosti.

Cieľ úlohy: Zvyšovať informovanie obyvateľstva o zásadách správnej výživy.

Nástroj: Aktívny prístup k zmene životného štýlu (napr. zmena spôsobu spoločného stravovania atď.) – presadzovanie prostredníctvom poradní zdravej výživy RÚVZ v SR.

Zodpovedný rezort: Ministerstvo zdravotníctva SR.

Termín: december 2017.

Kritérium efektivity: Príprava materiálov o výživových odporúčiach v rámci zdravej výživy.

Vyhodnotenie úlohy:

OVD pre obyvateľstvo v Slovenskej republike vytvárajú základný predpoklad na zabezpečenie zdravej výživy v zmysle § 2 ods. 1 písm. s) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 355/2007 Z. z.“) pre jednotlivé fyziologické skupiny populácie a zohľadňujú ich energetické a výživové požiadavky podľa veku, pohlavia, fyzického zaťaženia organizmu a fyziologického stavu organizmu tehotných a dojčiacich žien. Úrad verejného zdravotníctva SR podľa § 11 písm. o) zákona č. 355/2007 Z. z. vydal aktualizované

OVD (9. revízia), ktoré boli zverejnené vo vestníku Ministerstva zdravotníctva SR dňa 19. júna 2015.

OVD sú vypracované pre 29 fyziologických populačných skupín, z toho 11 skupín tvoria deti, v tom samostatne tvoria 2 skupiny dojčatá a dospievajúca mládež oboch pohlaví a 18 skupín dospelý, diferencované podľa pohlavia (ženy tvoria 10 a muži 8 skupín). OVD sú koncipované ako základné tabuľky (4 tabuľky obsahujú 15 nutričných faktorov) a doplnkové tabuľky (3 tabuľky, ktoré obsahujú 16 nutričných faktorov).

OVD sú určené vo forme vedecky zdôvodnených základov pre:

- stanovenie požiadaviek na zabezpečenie dostatku zdrojov výživy obyvateľstva, ich kvantitatívnych i kvalitatívnych aspektov, t.j. pre účely výroby a spotreby potravín,
- vytýčenie zásad potravinovej a výživovej politiky,
- vypracovanie hlavných cieľov a smerov vo výžive obyvateľstva,
- hodnotenie úrovne spotreby potravín a jej nutričného obrazu,
- vypracovanie ODSP pre obyvateľstvo, resp. pre jeho jednotlivé fyziologické skupiny.

Na základe uvedených OVD boli vypracované viaceré edukačné materiály poskytnuté poradniam zdravej výživy RÚVZ v SR.

Úloha č. 5

Názov úlohy: Vytvoriť pracovnú skupinu zameranú na formulovanie zásad zdravej výživy s ohľadom na rizikové faktory výživy a podpory reformulovania potravín.

Cieľ úlohy: Vzájomnou spoluprácou odborníkov, zástupcov výrobcov vrátane výrobcov stavovských a potravinárskych organizácií posilňovať a navrhovať aktivity na zlepšenie zloženia potravín a výživy.

Nástroj: Aktivity na podporu zmeny zloženia potravín s cieľom zvýšenia pozitívnych faktorov vo výžive, resp. regulovanie rizikových zložiek v potravinách.

Zodpovedný rezort: Ministerstvo zdravotníctva SR.

Termín: december 2017.

Kritérium efektivity: Na základe záznamov pracovnej skupiny podporovať, navrhovať a sledovať formulovanie zásad zdravej výživy.

Vyhodnotenie úlohy:

V zmysle naplnenia cieľa posilňovať a navrhovať aktivity na zlepšenie zloženia potravín a výživy boli dňa 24.05.2017 hlavným hygienikom SR vymenovaní členovia Pracovnej skupiny zameranej na formulovanie zásad zdravej výživy s ohľadom na rizikové faktory výživy a podpory reformulácie potravín.

Pracovnú skupinu tvoria zástupcovia Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstva kultúry SR, Asociácie výrobcov nealkoholických nápojov a minerálnych vôd na Slovensku, členovia Potravinárskej komory Slovenska, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, Slovenského cukrovarníckeho spolku s.r.o.

Hlavnými témami boli „Školské stravovanie a monitoring spotreby kuchynskej soli prostredníctvom potravín“, „Transmastné kyseliny a ich regulácia v margarínoch, masle a olejoch“, „Cukor – ako záväzok Európskej asociácie nealkoholických nápojov s cieľom znížiť obsah cukru o 10 % do roku 2020“. V nadväznosti na tému „Cukor“ boli Asociáciou výrobcov nealkoholických nápojov a minerálnych vôd na Slovensku prezentované výsledky o nápojoch, zamerané na reformuláciu v obsahu pridávaného cukru a jeho náhrady. V oblasti zníženia obsahu transmastných kyselín na 2 g/100 g tuku v potravinách má dôležitú úlohu v rámci preventívnych opatrení s ohľadom na srdcovo-cievne ochorenia Nariadenie Komisie (EÚ) 2019/649 z 24. apríla 2019, ktorým sa mení príloha III k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1925/2006, pokiaľ ide o transmastné kyseliny iné ako transmastné kyseliny, ktoré sa prirodzene vyskytujú v tuku živočíšneho pôvodu.

Dôležitým v nasledujúcom období bude zapojiť do reformulácie potravín viac výrobcov potravinárskych prevádzok resp. združení, ktoré ich zastupujú (napr. Zväz spracovateľov mäsa, Slovenský zväz pekárov cukrárov a cestovinárov, Slovenský mliekarenský zväz) a zástupcov obchodných spoločností (Slovenská aliancia moderného obchodu, Zväz obchodu SR) a príslušných rezortov štátnej správy. Aktivity budú smerované aj k cieľom vychádzajúcich z dokumentu Európskej komisie „Farm to Fork Strategy for a fair, healthy and environmentally friendly food system“.

Úloha č. 6

Názov úlohy: Monitorovať výživové návyky vo vybraných populačných skupinách v SR.

Cieľ úlohy: Sledovať vývoj výživových návykov ako podklad pre vyvíjanie ďalších krokov a postupov intervencie vo výžive.

Nástroj: Cílený monitoring vo vybraných populačných skupinách obyvateľov SR prostredníctvom poradní zdravej výživy RÚVZ v SR.

Zodpovedný rezort: Ministerstvo zdravotníctva SR.

Termín: k 30. 12. 2020, k 30. 12. 2023.

Kritérium efektivity: Zhodnotenie výživových návykov vybraných populačných skupín v SR.

Vyhodnotenie úlohy:

V oblasti monitorovania výživových návykov v súbore populácie Slovenska od veku 15 rokov realizoval ÚVZ SR prieskum Zdravotné uvedomenie obyvateľstva Slovenskej republiky. Zber údajov prebiehal anonymne v spolupráci s 36 RÚVZ v SR.

V rokoch 2013, 2016, 2019 a 2022 tvorilo výskumnú vzorku spolu 14 960 respondentov. V roku 2013 tvorilo súbor 3 679 respondentov (24,5 %) z celkového súboru. Z toho 1 840 mužov (50 %) a 1 839 žien (50 %). V roku 2016 bolo respondentov 3 773 (25,2 %), z toho mužov bolo 1 872 (49,6 %) a žien 1 901 (50,4 %). V predposlednom roku 2019 bolo respondentov 3 744 (25 %), z toho bolo 1 866 mužov (49,8 %) a 1 878 žien (50,2 %). V poslednom skúmanom roku 2022 sa prieskumu zúčastnilo spolu 3 764 (25,1 %) respondentov. Podiel mužov predstavoval spolu 1 882 (50 %) a rovnaký bol aj podiel žien 1 882 (50 %).

Konzumácia mäsa a mäsových výrobkov

V rokoch 2013 až 2022 sa štatisticky významne menila distribúcia frekvencie konzumácie bravčového mäsa ($p=0,005$). Najvyššia frekvencia konzumácie bravčového mäsa každý deň/obdeň bola zaznamenaná v roku 2022 a najnižšia v roku 2019. Konzumácia bravčového mäsa bola viac preferovaná u mužov ako u žien. Štatisticky významne sa menila distribúcia frekvencie konzumácie hovädzieho mäsa ($p<0,001$). Od roku 2013 stúpal podiel respondentov konzumujúcich hovädzie mäso zriedka alebo nikdy. V rokoch 2013 až 2022 sa štatisticky významne menila distribúcia frekvencie konzumácie hydiny ($p<0,001$). Od roku 2013 stúpal podiel respondentov konzumujúcich hydinu každý deň/obdeň. Zatiaľ čo v roku 2013 konzumovalo hydinu 10,49% respondentov, v roku 2022 to bolo až 15,70%. Každým rokom sa zvyšuje konzumácia údenín každý deň/každý druhý deň. Tiež stúpa konzumácia údenín 1- až 2-krát mesačne, a to väčšinou u mužov. Od roku 2013 klesal podiel respondentov konzumujúcich rybie konzervy a šaláty 1- až 2-krát týždenne a rástol podiel tých, ktorí ich konzumovali zriedka alebo vôbec. Od roku 2013 klesol podiel žien, ktoré konzumovali ryby 1- až 2-krát týždenne. Najvyššia konzumácia rýb vo frekvencii každý deň/obdeň bola zaznamenaná v roku 2016 a naopak najnižšia frekvencia konzumácie rýb každý deň/obdeň bola v rokoch 2013 a 2022. V rokoch 2013 až 2022 sa štatisticky významne menila distribúcia frekvencie konzumácie čerstvých a mrazených rýb ($p=0,003$). Od roku 2013 stúpal podiel respondentov konzumujúcich čerstvé a mrazené ryby zriedka alebo nikdy. Výsledky prieskumu

ukázali, že respondenti uprednostňujú konzumáciu výrobkov z rýb pred konzumáciou čerstvých, resp. mrazených rýb, pričom najčastejšie uvádzali konzumáciu týchto výrobkov s frekvenciou 1- až 2-krát mesačne. Oproti roku 2013 tiež klesá konzumácia čerstvých rýb konzumovaných 1- až 2-krát mesačne.

Konzumácia mlieka a mliečnych výrobkov

Pomocou prieskumu zdravotné uvedomenie sme zistili, že v rokoch 2013 až 2022 sa štatisticky významne menila distribúcia frekvencie konzumácie mlieka ($p < 0,001$). Od roku 2013 klesá podiel respondentov, ktorí udávajú konzumáciu mlieka denne/každý druhý deň a stúpa podiel respondentov udávajúcich zriedka alebo nikdy.

Konzumácia syrov a jogurtov sa štatisticky významne nemenila. Od roku 2013 mierne stúpa podiel respondentov, ktorí konzumujú syry a jogurty s frekvenciou 1- až 2-krát týždenne. V rokoch 2013 – 2022 sa štatisticky významne menila distribúcia frekvencie konzumácie vajec ($p < 0,001$). Od roku 2013 klesal podiel respondentov, ktorí konzumujú vajcia 1- až 2-krát mesačne a stúpal podiel tých, ktorí konzumujú vajcia každý deň/obdeň a 1- až 2-krát týždenne.

Konzumácia zeleniny

V rokoch 2013 až 2022 sa štatisticky významne menila distribúcia frekvencie konzumácie surovej zeleniny ($p < 0,001$). Od roku 2013 stúpol podiel respondentov, ktorí udávajú konzumáciu denne/každý druhý deň a klesá podiel respondentov udávajúcich konzumáciu 1- až 2-krát týždenne a 1- až 2-krát mesačne. Od roku 2013 stúpala u žien frekvencia konzumácie surovej zeleniny každý deň/každý druhý deň a klesali všetky iné frekvencie konzumácie.

Od roku 2013 stúpa podiel respondentov, ktorí uvádzajú konzumáciu varenej alebo dusenej zeleniny 1- až 2-krát mesačne, a zároveň klesá podiel tých, ktorí ju konzumujú 1- až 2-krát týždenne.

Konzumácia ovocia

Väčšina respondentov konzumuje ovocie každý deň. Najčastejšie konzumujú citrusové plody a banány, zo stúpajúcim vekom však konzumácia citrusových plodov klesá. Ženy konzumujú ovocie štatisticky významne častejšie ako muži.

Úloha č. 7

Názov úlohy: Presadzovať zásady zdravej výživy, vrátane pitného režimu a potravin prostredníctvom činností Úradu verejného zdravotníctva SR a regionálnych úradov verejného zdravotníctva SR.

Cieľ: Podporovať formulovanie a zvyšovanie prostredia pre zdravú výživu a potraviny na všetkých úrovniach s cieľom ochrany a podpory zdravia obyvateľov.

Nástroj: Aktivity na podporu a presadzovanie zdravej výživy a potravín prostredníctvom poradní zdravej výživy RÚVZ v SR.

Zodpovedný rezort: Ministerstvo zdravotníctva SR.

Termín: Priebežne počas každého roka a vyhodnotenie k 30.3. nasledujúceho kalendárneho roka.

Kritérium efektivity: Príprava edukačných materiálov, stanovísk, návrhov o zásadách zdravej výživy.

Vyhodnotenie úlohy:

Školský program (školské roky 2019/2020 až 2023/2024)

Odbor podpory zdravia a národných programov podpory zdravia na ÚVZ SR realizoval v rámci obdobia rokov 2020 – 2025 Školský program v spolupráci s regionálnymi úradmi

verejného zdravotníctva na Slovensku. V školskom roku 2019/2020 bolo v rámci programu edukovaných 13 721 žiakov a v školskom roku 2020/2021 ďalších 9 090 žiakov. Od školského roku 2021/2022 bol odpočet rozdelený na dve časti, prvá sa týkala ovocia a zeleniny a druhá mlieka a mliečnych výrobkov. V rámci témy *Ovocie a zelenina* bolo v roku 2021/2022 vzdelávaných viac ako 8 700 žiakov a v rámci témy *Mlieko a mliečne výrobky* viac ako 6 042 žiakov. V školskom roku 2022/2023 bolo do vzdelávacích aktivít zapojených viac ako 19 485 žiakov v rámci témy *Ovocie a zelenina* a viac ako 12 901 žiakov v rámci témy *Mlieko a mliečne výrobky*. V školskom roku 2023/2024 pokračovala realizácia týchto aktivít, pričom v téme *Ovocie a zelenina* sa vzdelávania zúčastnilo 21 686 žiakov a v téme *Mlieko a mliečne výrobky* 15 771 žiakov.

Viem, čo zjem (školské roky 2019/2020 až 2024/2025)

ÚVZ SR, konkrétne Odbor podpory zdravia a národných programov podpory zdravia, v spolupráci s regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva realizuje projekt Viem, čo zjem. V školskom roku 2019/2020 bolo v rámci projektu Viem, čo zjem pracovníkmi RÚVZ edukovaných spolu 10 765 žiakov na 103 školách. Témou tohto ročníka projektu bola *Hygiena potravín*. S rovnakou témou sa pokračovalo aj v ďalšom školskom roku (2020/2021), pričom bolo edukovaných 8 518 žiakov na 107 školách. V ďalšom školskom roku (2021/2022) bola realizácia projektu v spolupráci s pracovníkmi RÚVZ pozastavená z dôvodu pandémie COVID-19. V nasledujúcom školskom roku 2022/2023 opäť pokračovala realizácia projektu Viem, čo zjem, pričom bolo spolu edukovaných 8 282 žiakov na 83 školách. Témou bolo *Ovocie a zelenina*. S témou sa pokračovalo aj v ďalšom školskom roku (2023/2024), pričom bolo spolu edukovaných 9 237 žiakov na 103 školách. V poslednom školskom roku (2024/2025) bola témou edukácie *Vyvážená strava*. Spolu bolo edukovaných 9 884 žiakov na 123 školách.

Výtvarná súťaž – Svetový deň obezity (2023 – 2025)

Odbor podpory zdravia a národných programov podpory zdravia na ÚVZ SR vytvoril v roku 2023 výtvarnú súťaž pri príležitosti Svetového dňa obezity. Výtvarná súťaž sa realizuje od roku 2023 v spolupráci s RÚVZ a je určená pre triedy základných škôl na Slovensku. V 1. ročníku súťaže, v školskom roku 2022/2023, bolo zapojených 465 tried zo 170 základných škôl. Triedy vytvárali súťažné práce k témam *Zdravá desiata* alebo *Aktivita, ktorá znižuje riziko vzniku obezity*. V 2. ročníku výtvarnej súťaže (školský rok 2023/2024) bolo zapojených 719 tried na 244 základných školách. Témou súťaže pre daný rok bolo *Ovocie a zelenina ako superhrdina*. V doteraz poslednom, 3. ročníku súťaže (školský rok 2024/2025), bolo zapojených 416 tried zo 166 základných škôl. Svoje práce žiaci vytvárali k téme *Pohyb plný radosti*.

Hovorme o jedle (2022-2024)

Odbor podpory zdravia a národných programov podpory zdravia na ÚVZ SR je odborným garantom projektu Hovorme o jedle. Cieľom súťažno-vzdelávacej aktivity je vyvolávať a podporovať spoluprácu a aktívnu účasť detí, mládeže a dospelých pri budovaní spôsobilosti k vhodnému výberu potravín a vhodného životného štýlu, schopnosti prevziať zodpovednosť za svoje zdravie, povedomia o význame potravín pri podpore regionálneho rozvoja, zamestnanosti a ochrane životného prostredia. Hlavnou cieľovou skupinou sú deti a učitelia základných škôl so sídlom v Slovenskej republike. V roku 2022 sa do tradičného podujatia zapojilo rekordných 559 základných škôl zo Slovenska. Celkovo súťažili žiaci v štyroch oblastiach, a to súťažno-vzdelávacia aktivita Hovorme o jedle, do ktorej sa zapojilo 317 základných škôl, literárna súťaž Záleží na tom, čo viem o potravinách, do ktorej sa prihlásilo 155 základných škôl, výtvarná súťaž Chutné maľovanie, v rámci ktorej bolo

zaslaných 476 výtvarných prác, fotografická súťaž s názvom Očami gurmána, do ktorej sa zapojilo 175 základných škôl. V roku 2023 sa do 11. ročníka súťaže sa zapojilo 590 základných škôl a hodnotilo sa rekordných 1 939 výtvarných prác, desiatky fotografií a literárnych diel. V roku 2024 bol celkový počet zaregistrovaných škôl 442. Žiaci tvorili kreatívne projekty (v rámci aktivity Hovorme o jedle – 337 súťažných príspevkov, podľa vopred zadaných tém), písali eseje a úvahy na tému Načo sú nám polia a sady? (390 súťažných príspevkov), ale aj maľovali obrazy (súťaž Chutné maľovanie – 1551 súťažných príspevkov) a fotografovali (súťaž Očami gurmána – 330 súťažných príspevkov).

Úloha č. 8

Názov úlohy: Zabezpečiť vyššiu frekvenciu kontroly bezpečnosti a výživovej hodnoty pokrmov v zariadeniach spoločného stravovania určených pre rizikové populačné skupiny ako sú predškolské, školské zariadenia a zariadenia sociálnych služieb regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva SR.

Cieľ úlohy: Zabezpečiť dodržanie zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb v záujme zabezpečenia ozdravenia výživy prijímateľov v zariadeniach sociálnych služieb.

Nástroj: Cielený štátny zdravotný dozor zameraný na zariadenia spoločného stravovania.

Zodpovedný rezort: Ministerstvo zdravotníctva SR.

Termín: Priebežne v rokoch 2016 – 2025.

Kritérium efektivity: Percento skontrolovaných zariadení sociálnych služieb.

Vyhodnotenie úlohy:

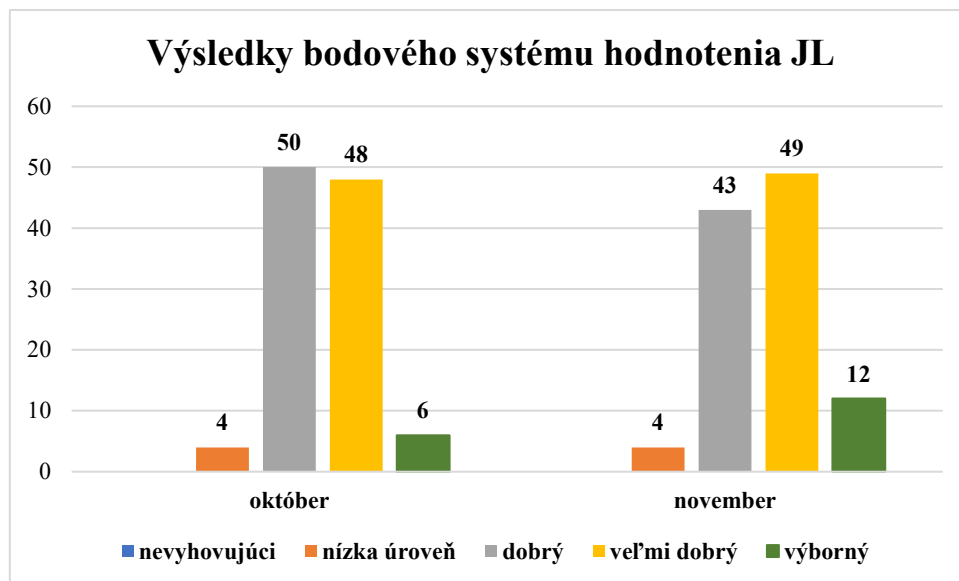
ZSS určené pre rizikové populačné skupiny ako sú predškolské, školské zariadenia

Cieľom bolo zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v ZSS detí (MŠ a ZŠ) a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín resp. pokrmov. Gestorom je ÚVZ SR v spolupráci so všetkými 36 RÚVZ v SR, ktoré zohrávajú úlohu riešiteľských pracovísk so zberom a hodnotením potrebných dát.

Pri hodnotení jedálnych lístkov (v 3 vybraných zariadeniach) sa využil bodový systém koeficientu pestrosti (metodika bodovania mesačného jedálneho lístku, kde sa hodnotil samostatne každý pokrm obeda – polievka, hlavné jedlo, príloha, nápoj a pod. Pokrm, ktorý sa objavil prvýkrát dostal bod, ak druhýkrát len s malou obmenou bod nedostal. Následne sa body spočítali a súčet sa vydělil počtom pripravených pokrmov počas mesiaca. Vyhovujúca pestrosť je v prípade, ak koeficient nie je nižší ako 0,5). Pre frekvenciu podávania vybraných druhov potravín z mesačných výdajok sa využila vypracovaná metodika bodového systému.

V mesiaci október - november 2021 bola vykonaná analýza hodnotenia jedálnych lístkov v troch ZŠ v rámci pôsobnosti 36 RÚVZ v SR. Výsledky zozbieraných materiálov jedálnych lístkov v 3 ZŠ za obdobie jeseň, zima (mesačný jedálny lístok v mesiaci október a november) poukazujú na dobrú úroveň riešenej situácie.

Graf 2 Výsledky bodového systému hodnotenia jedálnych lístkov (JL) ZŠ - obed za všetky RÚVZ (október, november 2021)

Na grafe 2 sú uvedené výsledky bodového systému hodnotenia jedálnych lístkov za všetky regionálne úrady. Najväčšie zastúpenie malo v mesiaci október hodnotenie dobrý, v počte 50x. Obed hodnotený nízkou úrovňou bol v mesiaci október 4x. Žiaden z obedov na vybraných ZŠ nebol v mesiaci október hodnotený ako nevyhovujúci. V mesiaci november mali obedy najviac zastúpené hodnotenie veľmi dobrý v počte 49x. Hodnotenie nízka úroveň sa v novembri vyskytlo 4x a žiaden obed si nevyslúžil hodnotenie nevyhovujúci.

Pozitívne vnímame pokles hodnotenia dobrý, kde v mesiaci október bol hodnotený 50x a v novembri 43x, pričom stúplo hodnotenie v mesiaci november veľmi dobrý o 1 obed a výborný o 6 obedov.

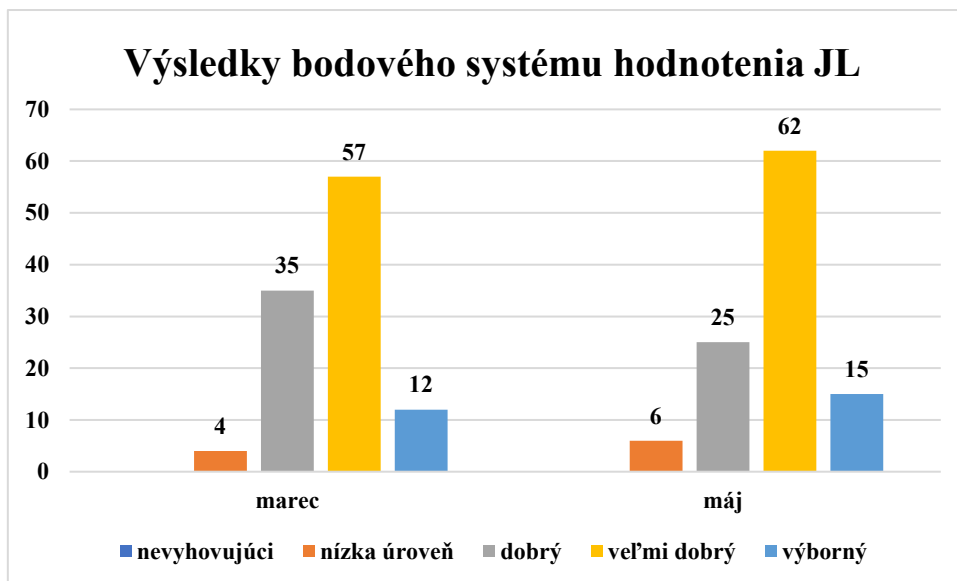
Tabuľka 5: Frekvencie podávania vybraných pokrmov – obed ZŠ, rok 2021

Frekvencia podávania vybraných pokrmov – obed		
Vyhodnotenie	október	november
výborný	6	12
veľmi dobrý	48	49
dobrá	50	43
nízka úroveň	4	4
nevyhovujúci	0	0
spolu	108	108

Pozitívne hodnotíme nezaradzovanie údeného mäsa, údenín a epidemiologicky rizikových potravín do jedálneho lístka. Navrhujeme v rámci obedov zvýšiť frekvenciu podávania bezmäsitého jedla, čerstvej a tepelne upravenej zeleniny, ako aj rýb. Naopak je potrebné znížiť frekvenciu podávania sladkých jedál a sladených nápojov. Vo viacerých školských jedálňach bola zistená nízka frekvencia, prípadne absencia obilninovej závary.

V mesiaci marec – máj 2022 bola vykonaná analýza hodnotenia jedálnych lístkov v troch ZŠ v rámci pôsobnosti 36 RÚVZ v SR.

Graf 3 Výsledky bodového systému hodnotenia jedálnych lístkov (JL) v ZŠ - obed za všetky RÚVZ (marec, máj 2022)

Na grafe 3 môžeme vidieť výsledky bodového systému hodnotenia jedálnych lístkov za všetky regionálne úrady. Najväčšie zastúpenie malo v mesiaci marec hodnotenie veľmi dobrý, v počte 57x. Obed hodnotený nízkou úrovňou bol v mesiaci marec 4x. Žiaden z obedov na vybraných ZŠ nebol v mesiaci marec hodnotený ako nevyhovujúci. V mesiaci máj mali obedy najviac zastúpené hodnotenie veľmi dobrý v počte 62x. Hodnotenie nízka úroveň sa v máji vyskytlo 6x a žiaden obed si nevyslúžil hodnotenie nevyhovujúci.

Pozitívne vnímame pokles hodnotenia dobrý, kde v mesiaci marec bol hodnotený 35x a v máji 25x, pričom stúplo hodnotenie v mesiaci máj veľmi dobrý o 5 obedov a výborný o 3 obedy.

Tabuľka 6: Frekvencie podávania vybraných pokrmov - obed ZŠ 2022

Frekvencia podávania vybraných pokrmov - obed		
Vyhodnotenie	marec	máj
výborný	12	15
veľmi dobrý	57	62
dobrá	35	25
nízka úroveň	4	6
nevyhovujúci	0	0
spolu	108	108

Podľa priloženej metodiky sa vyskytovali nedostatky najčastejšie pri nezaraďovaní obilninových závierok do polievok, sladké hlavné jedlá boli zaraďované viac ako 2x mesačne, málo rýb a časté zaraďovanie bravčového mäsa, v porovnaní s ostatnými druhmi mäsa. Zaraďovanie tzv. zdravších potravín napr. celozrnných príloh sa u žiakov v základných školách nestretlo s pochopením.

Pozitívne možno hodnotiť zaraďovanie do jedálnych lístkov jedlá z králičieho mäsa, časté podávanie čerstvej kusovej zeleniny (mrkva, kaleráb). Prevažná časť obedov obsahovala zeleninové šaláty pripravované z čerstvej zeleniny, alebo čerstvé ovocie. Z nápojov prevažovala stolová voda, ovocný a čierny čaj ochutený medom, ochutené mlieka podávané v rámci mliečného školského programu.

V roku 2025 sa budú hodnotiť jedálne lístky v 3 MŠ za obdobie jeseň (mesačný jedálny lístok v mesiaci september alebo október) a zima (mesačný jedálny lístok v mesiaci november).

Závery a odporúčania

Odporúčame pri skladbe jedálneho lístka a normovaní dbať na správne zastúpenie jednotlivých druhov potravín tak, aby základné živiny, minerálne látky a vitamíny boli dodávané v potrebnom množstve pre stravníkov jednotlivých vekových skupín podľa platných právnych predpisov. Zostavovať jedálne lístky a dodržiavať receptúry a technologickú prípravu pokrmov v súlade s Materiálno-spotrebnými normami určenými pre školské stravovanie, ktoré vychádzajú z obsahu výživových faktorov podľa OVD pre jednotlivé vekové kategórie stravníkov a dodržiavať zásady pre zostavovanie jedálnych lístkov podľa Prílohy č. 1 vyhlášky MŠ SR č. 330/2009 Z. z. o zariadení školského stravovania.

ZSS určené pre rizikové populačné skupiny ako sú zariadenia sociálnych služieb

V nadväznosti na uvedené RÚVZ v SR vykonávali v rokoch 2023 a 2024 kontrolu plnenia povinnosti zabezpečovať výživovú hodnotu hotových pokrmov a nápojov podľa OVD u dospelých fyzických osôb (klientov) v zariadeniach sociálnych služieb (ďalej „ZaSoSl“) a kontrolu výživovej hodnoty hotových pokrmov a nápojov podľa OVD v ZaSoSl pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby, a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek, čo sú podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách najmä zariadenia pre seniorov, domovy sociálnych služieb a špecializované zariadenia, ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Pri kontrolách sa overovalo, ako prevádzkovateľ ZSS plní povinnosť § 26 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z. z. Odoberali sa vzorky podávaných jedál (kompletné denné menu, tzn. celodennú stravu) v každom ZSS na laboratórnu analýzu za účelom posúdenia energetickej hodnoty a biologickej hodnoty (obsah bielkovín, tukov, sacharidov, NaCl). Tiež sa vykonávala

kontrola z hľadiska splnenia priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov prostredníctvom počítačového programu porovnanie s platnými OVD pre obyvateľov SR.

V roku 2023 vykonali RÚVZ v SR kontroly v 177 ZaSoSl, ktoré boli zamerané na sledovanie plnenia povinností zabezpečovať výživovú hodnotu hotových pokrmov a nápojov podľa OVD u dospelých fyzických osôb (klientov) a fyzických osôb, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby, a u fyzických osôb, ktoré dovŕšili dôchodkový vek. Z toho len v 8 zariadeniach sociálnych služieb sa zistilo nesplnenie povinnosti overovania zostavených jedálnych lístkov v súlade s OVD. RÚVZ v niektorých prípadoch zistili prekročené hodnoty v ukazovateľoch energetickej hodnoty, bielkoviny, tuky a sacharidy za časové obdobie jedného mesiaca. Pri kontrolách 3 ZSS sa zistil tiež nižší denný príjem tekutín.

V roku 2024 vykonali RÚVZ v SR kontroly v 153 ZaSoSl, pričom len v 4 ZSS sa zistilo nesplnenie povinnosti overovania zostavených jedálnych lístkov v súlade s OVD. RÚVZ v niektorých prípadoch zistili prekročené hodnoty v ukazovateľoch energetickej hodnoty, bielkoviny, tuky a sacharidy za časové obdobie jedného mesiaca.

Závery a odporúčania

Z dvojročných výsledkov cielenej kontroly vyplýva, že prevádzkovatelia zariadení sociálnych služieb plnia povinnosť § 26 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z. z. zabezpečovať výživovú hodnotu hotových pokrmov a nápojov podľa OVD. Väčšina prevádzkovateľov vykonáva overovanie OVD prostredníctvom počítačových programov. Čo sa týka priemerných hodnôt obsahu energie, bielkovín, tukov a sacharidov podľa OVD za časové obdobie jedného mesiaca, v niekoľkých prípadoch sa zistilo prekročenie hodnôt týchto ukazovateľov. Pitný režim bol takmer vo všetkých skontrolovaných ZSS zabezpečený pre klientov počas celého dňa ako aj počas podávania stravy vo forme vody alebo čaju. V prípadoch zistených odchýlok boli so zodpovednými osobami prekonzultované výsledky zhodnotenia jedálnych lístkov a boli upozornené na dôsledné dodržiavanie OVD, prispôsobenie množstva energie a živín

fyziologickým potrebám klientov zariadení sociálnych služieb, zabezpečenie dostatočného príjmu tekutín.

B. Odpočet úlohy Ministerstva kultúry SR

Úloha č. 9

Názov úlohy: Zvyšovať informovanosť o zásadách správnej výživy a vplyve výživy na zdravie človeka a zdôrazňovať význam prevencie v tejto oblasti prostredníctvom edukačných, prezentačných a publikačných aktivít.

Cieľ úlohy: Aktivity na podporu a presadzovanie správnej výživy.

Zodpovedný rezort: Ministerstvo kultúry SR.

Termín: Priebežne v rokoch 2016 – 2025.

Kritérium efektivity: Príprava edukačných, prezentačných a publikačných materiálov o zásadách zdravej výživy.

Vyhodnotenie úlohy:

Ministerstvo kultúry SR plnilo priebežne v sledovanom období uvedenú úlohu prostredníctvom činnosti organizácií vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti.

Vyššie uvedené aktivity v sledovanom období realizovali tieto organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry SR (ďalej len „MK SR“): Bibiana, Slovenské literárne centrum (ďalej len „SLC“), Národné osvetové centrum (ďalej len „NOC“), Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči (ďalej len „SKN Levoča“), Slovenská národná knižnica (ďalej len „SNK“), Štátna vedecká knižnica v Prešove (ďalej len „ŠVK Prešov“), Štátna vedecká knižnica v Košiciach (ďalej len „ŠVK Košice“), Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici (ďalej len „ŠVK BB“) a Univerzitná knižnica v Bratislave (ďalej len „UKB“).

Rok 2020 (od 1.6 do 31.12.) a rok 2021

Bibiana

V sledovanom období realizovala:

- výstavu *V krajine medovníkov* (03.12.2020 – 07.02.2021, reinštalácia 02.12.2021 – 15.03.2022), ktorá hravou formou predstavila nielen históriu vzniku medovníkov, ich pečenia, ale aj rôzne zdravé exotické koreniny, ktoré sa pri ich pečení používajú,
- online program *Voňavé medovníky* v rámci cyklu *DOMA s BIBIANOU* zameraný na prípravu medovníkového cesta, spoznávania korenín a domáceho pečenia,
- inscenované čítanie pre deti od 18 mesiacov *Namiko na hubách* o dievčatku, ktoré sa postupne zoznamuje s hubami, ktoré spolu so starým otcom zbierajú a o ich mieste vo výžive človeka,
- inscenované čítanie na tému včelárstva *Včelár Jožko* o výrobe medu a jeho význame v zdravej výžive,
- divadelné predstavenie na tému domácich zvierat a o ich význame pre zdravú výživu *Ako sa z divých zvierat stali domáce*.

SLC

Od septembra 2021 publikovalo seriál autora Jozefa Kollára *Menu prosím*, ktorý humorným štýlom mystifikuje pôvod najznámejších jedál z celého sveta. Prostredníctvom vtipných príbehov približuje deťom aj hodnotu a kultúrnu tradíciu pokrmov, ktoré sú súčasťou nášho života. Tiež v rámci časopisu *Slniečko* predstavilo deťom prostredníctvom súťaže aj pracovný zošit *Škriatok zdravý tanier*. Na dobrej autorskej a ilustračnej úrovni je v ňom

prezentované jedlo nielen ako prostriedok nasýtenia, ale aj ako zdroj príjemných zážitkov a socializácie.

NOC

NOC dlhodobo a kontinuálne v rámci sociálnej prevencie venuje pozornosť zvyšovaniu povedomia a informovanosti o zásadách správnej výživy a o vplyve výživy na zdravie človeka. Túto problematiku fokusuje najmä z uhla eliminácie rizikových faktorov zdravia a naopak podpory jeho protektívnych faktorov. Poukazuje na súvis a prienik týchto faktorov s oblasťou prevencie rizikového správania na úrovni jednotlivca, ako aj prevencie nežiaducich sociálnych javov a sociálnopatologických javov v širšom celospoločenskom rámci.

Aktivity realizovalo paralelne dvoma formami:

a) tematickou lektorskou prednáškou na vzdelávacom podujatí pre dospelých – realizátorov prevencie,

b) publikovaním tematicky zameraných odborných príspevkov vo vydávanom odbornom časopise *Sociálna prevencia*.

V rámci odborného webinára *Prevencia vybraných sociálnopatologických javov*, ktorý bol realizovaný online cez platformu Zoom 15.04.2021 v spolupráci s Regionálnym osvetovým strediskom v Nových Zámkoch, bola prezentovaná problematika v lektorskom vystúpení na tému: *Biologické a psychosociálne rizikové faktory vzniku obezity*. Lektorka MUDr. Adela Penesová, PhD., z Ústavu klinického a translačného výskumu (Biomedicínske centrum Slovenskej akadémie vied, Bratislava) upriamila pozornosť na obezitu, biosociálne príčiny jej vzniku a možné dôsledky z hľadiska rozvoja niektorých nežiaducich sociálnych javov (napr. chudoby), ako aj na jej prepojenie s niektorými formami rizikového správania. Účastníkmi vzdelávacieho podujatia boli pracovníci rezortu kultúry, poradenskí pracovníci rezortu školstva, odborní pracovníci rezortu sociálnych vecí – sociálnoprávnej kurately, ako aj pracovníci centra pre rodinu, pracovníci mimovládnych inštitúcií a iní realizátori sociálnej prevencie.

Odborný časopis *Sociálna prevencia* reflektoval danú problematiku prostredníctvom nasledujúcich tematických príspevkov: Hupková, I. 2020: *Poruchy príjmu potravy a dospievanie. Možnosti primárnej prevencie*. (Sociálna prevencia. Niektoré zmeny v súčasnej spoločnosti – vybrané psychologické aspekty pandémie COVID-19. Bratislava, NOC, ročník 15, č. 2, 2020, s. 31-34. ISSN 1336 9679), Penesová, A., Babjaková, J. 2021: *Rizikové faktory vzniku obezity (biologické a psychosociálne)*. (Sociálna prevencia. Vybrané zmeny súčasnej spoločnosti a sociálna prevencia. Bratislava, NOC, ročník 16, č. 1, 2021, s. 18-20. ISSN 1336 9679) a Kužela, L., 2021: *Existuje spojenie medzi črevným a mentálnym zdravím?* (Sociálna prevencia. Bratislava, NOC, ročník 16, č. 2, 2021, s. 22-24. ISSN 1336 9679).

SKN Levoča

V sledovanom období obohatila knižničný fond o 7 nových titulov zaoberajúcich sa uvedenou problematikou, ktoré vydali v Braillovom písme a vo zvukovom vyhotovení na CD a v online forme vo formáte MP3.

Vo vybraných periodikách sa pravidelne venovala téme zdravej výživy – vo zvukových časopisoch *Prameň*, *Zdravie*, *Slovenka*, *Život a Rozhľady*, v braillovskej tlači v ženskom časopise *Vierka*, ako aj v jej čiernotlačovej verzii. V uvedenom období boli uverejnené v časopisoch napríklad tieto príspevky:

časopis *Prameň*:

Z nehody a náhody vznikla pochúťka, Čerešne ulaví od bolesti a navodia lepší spánok, Melón prospieva mozgu aj potencii, Čierne ríbezle sú vitamínovou bombou, Čučoriedky zlepšujú pamäť a znižujú tlak,

časopis *Vierka* s rubrikou *Zdravá výživa a Zdravý životný štýl*:

Cholesterol – čím ubližuje srdcu a cievam?, Trikrát áno pre sladké zemiaky, Robím všetko pre to, aby sa ženy cítili spokojné vo svojom tele, Sedíte celý deň? Jednoduché cviky, ktorými precvičíte plecia a krk, Päť zázračných potravín určených špeciálne ženám, Aj zdravé potraviny môžu v nesprávnom čase uškodiť, Hľadáte v maku kalcium? Niekde nájdete kadmium,

časopis *Diabetik*:

Dodajme telu potrebné minerály, Stres ovplyvňuje aj trávenie, Zemiaky – najobľúbenejšia potravina, Čím nahradiť cukor, Kel – ideálny proti prechladnutiu, Pijem, Piješ, pijeme vodu, Cícer – bielkovinová bomba, Tuk v tele človeka, Vitamín D – bojovník s infekciami,

časopis *Zdravie*:

Bylinková očista, Nálada na tanieri, Mýty a fakty o trávení, Zelená na tanieri, Tuk, ktorý tlačí, Prísne strážený vápnik, Trpí aj imunita, Parazity, von, Potrebujú ženy viac železa?, Jedlom proti rakovine, Zázračná brokolica, Dajte ich do varu, Na tlak i trávenie, SOS pre srdce, 10 krát proti chrípke, Medové motúzy,

časopis *Slovenka*:

Med – liek proti starnutiu, Hrozno – elixír krásy a mladosti.

SNK

V sledovanom období pribudlo do fondov SNK 113 neperiodických a periodických knižničných jednotiek s tematikou týkajúcou sa zásad správnej výživy a vplyvu výživy na zdravie človeka. Na základe požiadaviek používateľov bolo vypracovaných 44 rešerší s danou tematikou, z toho 21 rešerší v roku 2020 a 23 rešerší v roku 2021.

ŠVK BB

V sledovanom období pribudlo 107 nových titulov knižných dokumentov a 17 titulov periodík s problematikou potravín a výživy. Na uvedenú problematiku sa vypracúvali podľa požiadaviek rešerše a využívali domáce a zahraničné databázy.

V činnosti jazykovej študovne Centrum hispánskej kultúry Vladimíra Olerínyho sa realizovalo podujatie, na ktorom sa v rámci reálií používateľskej verejnosti sprístupňovali informácie o stravovacích zvykoch a tradičných jedlách v Portugalsku s dôrazom na zdravú výživu.

ŠVK Prešov

V roku 2020 realizovala *Dar života a zdravia* (výstava dokumentov KF), vypracovala 7 rešerší s predmetnou problematikou. V roku 2021 realizovala 3 výstavy dokumentov KF *Dar života a zdravia*, *Stravou a pohybom proti OBEZITE* a *Vek je len číslo* a vypracovala 5 rešerší.

UKB

V danom období získala do svojho knižničného fondu takmer 50 titulov, ktoré sa priamo týkali zdravých potravín, výživy a vplyvu výživy na zdravie človeka, spracovala 6 odborných rešerší na témy – biopotraviny, ekologické poľnohospodárstvo, potraviny a odpady, výživa a prevencia, zdravý životný štýl a bezpečnosť potravín.

Prostredníctvom pracoviska IDS UNESCO poskytovala prístup k špecializovaným informačným zdrojom OSN a UNESCO (elektronická platforma UN iLibrary, digitálna knižnica UNESCO, internetová stránka OSN).

Rok 2022

Bibiana

V sledovanom období realizovala:

- výstavu *V krajine* medovníkov (2. 12. 2021 – 15. 3. 2022), ktorá predstavila nielen históriu vzniku medovníkov, ich pečenia, ale aj rôzne zdravé exotické koreniny (napr. škoricu, zázvor, vanilku, klinčeky),
- *Včelár Jožko* – inscenované čítanie a tvorenie pre najmenších na tému včelárstva, výroby medu a jeho významu v zdravej výžive,
- *Dobrá chuť okolo sveta!* – tvorivú dielňu s ilustrátorkou Hedvigou Gutierrez, kde sa deti vybrali do rozmanitého sveta jedla, spoločne vytvárali koláž/ilustráciu rozmanitých medzinárodných pokrmov, ale aj bežných národných jedál inšpirovaných multikultúrnosťou nášho sveta,
- *Kto rastie v sade* – čítanie a tvorenie pre najmenšie deti s knižkou ukrajinských autoriek Oksany Bula a Kateryny Mikhalitsyna, kde sa deti učili rastlinky a stromy, ktoré rastú v záhrade a aký majú úžitok,
- *Nenásytná húsenička* – čítanie a tvorenie pre najmenšie deti, v ktorom sa prostredníctvom knižky Erica Carleho hravým spôsobom učili počítať a rozpoznávať jesenné ovocie.

NOC

V oblasti sociálnej prevencie dlhodobo a kontinuálne venuje pozornosť zvyšovaniu povedomia a informovanosti o zásadách správnej výživy a o zásadnom vplyve výživy na fyzické aj mentálne zdravie človeka. Na túto problematiku sa sústreďuje najmä z hľadiska eliminácie rizikových faktorov zdravia a naopak, upriamuje pozornosť na potrebu podpory jeho protektívnych faktorov. Poukazuje na význam a súvislosť týchto faktorov aj s oblasťou rizikového správania na úrovni jednotlivca, ako aj prevenciou nežiaducich sociálnych javov a sociálnopatologických javov v širšom celospoločenskom rámci, teda s presahom na celospoločenskú úroveň.

Aktivity realizovalo paralelne tromi formami:

- a) tematickou lektorskou prednáškou na vzdelávacom podujatí pre dospelých – realizátorov prevencie,
- b) publikovaním tematicky zameraných odborných príspevkov v printovom vydaní odborného časopisu *Sociálna prevencia*,
- c) tematickým zameraním jednej z edukačných aktivít pre bratislavskú stredoškolskú mládež.

V rámci odborného seminára/webinára *Prevencia vybraných sociálnopatologických javov*, ktorý sa realizoval kombinovanou formou prezenčného a online vzdelávania 29.04.2022 v Krajskom kultúrnom stredisku v Žiline, bola téma zahrnutá v jednej lektorskej prednáške. Lektorka doc. MUDr. Adela Penesová, PhD. z Ústavu klinického a translačného výskumu (Biomedicínske centrum Slovenskej akadémie vied, Bratislava) upriamila pozornosť na *psychosociálne aspekty vzniku a riešenia obezity* (biosociálne príčiny jej vzniku a možné dôsledky z hľadiska rozvoja niektorých nežiaducich sociálnych javov, najmä chudoby, ako aj na jej prepojenie s niektorými formami rizikového správania). Účastníkmi vzdelávacieho podujatia boli pracovníci rezortu kultúry, poradenská pracovníci rezortu školstva, odborní pracovníci rezortu sociálnych vecí – sociálnoprávnej kurately, ako aj pracovníci centra pre rodinu, pracovníci mimovládnych organizácií a iní realizátori sociálnej prevencie.

Odborný časopis *Sociálna prevencia* reflektoval danú problematiku prostredníctvom nasledujúcich tematických príspevkov: Kužela, L., 2022: *Os spájajúca mozog a črevo. Črevný mikrobióm a psychika*. (Sociálna prevencia. Rizikové správanie – duševné zdravie, Bratislava, NOC, ročník 17, č. 2, 2022, s. 17-20. ISSN 1336 9679) a Krch, F. D., 2022: *Poruchy príjmu*

potravy – možnosti liečby a rizikové faktory. (Sociálna prevencia. Rizikové správanie – duševné zdravie, Bratislava, NOC, ročník 17, č. 2, 2022, s. 23-24. ISSN 1336 9679).

Ďalej realizovalo edukačné podujatia pre študentov vybraných stredných škôl v Bratislave (gymnázia, súkromná stredná pedagogická a sociálna akadémia a spojená škola), ktoré boli vedené interaktívnou zážitkovou formou práce so skupinou, uplatňujúcou aktivizačné techniky a hry. Išlo o interaktívnu prácu so skupinami v časovej dotácii 2 hodiny na každú skupinu. Jedno z nich (24. 5. 2022 vo V-klube v Bratislave) bolo rámcované na oblasť *Kult tela a vznik porúch príjmu potravy* (čo je to tzv. kult tela, ako sa prejavuje u dievčat a chlapcov, čo sú to poruchy príjmu potravy, aké sú rozdiely u dievčat a chlapcov, čo robiť a kde hľadať pomoc).

SKN Levoča

V hodnotenom období bol knižničný fond obohatený o ďalšie 3 nové tituly zaoberajúce sa uvedenou problematikou, ktoré boli vydané v Braillovom písme, vo zvukovom vyhotovení na CD a v online forme. Zároveň sa v knižničnom fonde nachádza množstvo titulov venovaných tomuto žánru, ktoré sú čitateľom k dispozícii.

Články a rozhovory o potravinách a zdravej výžive boli pravidelne uverejňované aj vo vydávaných periodikách, najmä v časopise *Vierka a Prameň*, ale aj vo výberoch článkov v časopisoch *Slovenska, Život, Zdravie a Diabetik*, sporadicky v monotematickom časopise *Rozhlady* a *Nový život*. V časopise *Prameň* bol uvedený zvukový seriál s názvom *Ako sme si poradili v kuchyni* o varení a príprave jedál nevidiacich a slabozrakých ľudí (skúsenosti z ich kuchyne). Dopisovatelia pravidelne posielajú recepty, ktoré sú v časopisoch uverejňované aj so zreteľom na zrakovo znevýhodnených. Súčasťou periodík bola aj tematicky ladená príloha vydaná v Braillovom písme a zväčšenej čiernotlači *Receptár* a aktuálne v tomto roku príloha *Múdrosti do domácnosti* ako súčasť časopisov *Nový život* a *Vierka*. V jednotlivých periodikách boli tematicky ladené články uverejňované cielene najmä v rámci rubriek *Zdravá výživa, Žena ženám, Na návšteve, Rozhovor, Recepty*. V časopisoch boli uverejnené napríklad tieto príspevky: *Sedem jedál proti chrípke, Raňajky, ktoré vás nabijú energiou, Kefír má viac probiotík ako jogurt, Spoznajte dôvody, prečo jesť uhorky častejšie, Je biela ryža až taká zlá?; Recepty na prípravky posilňujúce imunitu podľa bylinkárky Lindy Mahelovej, Dobré jedlo spája*.

SNK

V roku 2022 bol knižničný fond rozšírený o 120 neperiodických a periodických knižničných jednotiek s tematikou týkajúcou sa zásad správnej výživy a vplyvu výživy na zdravie človeka. Sú medzi nimi hlavne tlačené tituly a menšie množstvo elektronických zdrojov. Jednotlivé publikácie boli získané prostredníctvom inštitútu povinného deponátu, nákupom, darom a bezodplatným prevodom. Časť získaných knižničných jednotiek je voľne prístupná používateľom SNK na prezenčné štúdium v priestoroch Univerzálnej študovne. Zároveň je možné si duplikátne tituly požičiavať absenčne.

Na základe požiadaviek používateľov boli v roku 2022 vypracované 4 rešerše a zároveň boli v Študovni Zlatá niť počas roka 2022 sprístupnené k tejto tematike 2 CD, 7 kníh a 2 časopisy (*Výživa a zdravie, Zdravie*).

ŠVK BB

Prostredníctvom propagovania správnej výživy a informovanosti o vplyve výživy na zdravie človeka zdôrazňuje význam prevencie v tejto oblasti prostredníctvom edukačných, prezentačných a publikačných aktivít. V období roka 2022 rozširovala informovanosť verejnosti o literatúre a aktivitách s tematikou zdravej výživy na webovej stránke a v online katalógu. Na uvedenú problematiku sa vypracúvali podľa požiadaviek rešerše a využívali

domáce a zahraničné databázy. Akvizícia literatúry s uvedenou problematikou sa robila v uvedenom období na základe ponuky vydavateľstiev a akvizičných návrhov používateľov a nadobúdaním povinného výtlaku. V rámci akvizičnej politiky bol budovaný knižničný fond dopĺňovaný novými dokumentmi zameranými na potraviny a výživu. S danou tematikou bolo do knižničného fondu spracovaných 44 kníh a dochádzalo 14 titulov periodík.

V činnosti jazykovej študovne Window of Shanghai sa realizovali podujatia, na ktorých sa v rámci reálií používateľskej verejnosti sprístupňovali informácie o stravovacích zvykoch a tradičných jedlách v Číne s dôrazom na zdravú výživu (13. 4. 2022 – *Čínska čajová kultúra* – prezentácia a ochutnávka čajov, 7. 10. 2022 – *Princípy pre zdravie a duševnú rovnováhu v rámci tradičných čínskych cvičení* – prednáška).

Ďalej sa realizovali dve knižné výstavy venované Svetovému dňu výživy (október) a zdravému stravovaniu počas adventu a Vianoc (december).

ŠVK Prešov

V roku 2022 na základe požiadaviek používateľov bolo vypracovaných 5 rešerší s predmetnou problematikou (výchova k zdraviu, obezita, poruchy príjmu potravy, vplyv stravy na priebeh kožných ochorení).

Rok 2023

Bibiana

V roku 2023 realizovala niekoľko podujatí, kde sa vyskytovala téma správnej výživy a jej vplyvu na zdravie človeka. Boli to rôzne edukačné, prezentačné a knižné aktivity, ktoré deťom prístupnou a zábavnou formou priblížili tému zdravého stravovania:

- vzdelávací program pre najmenších (pre deti od 18 mesiacov v sprievode dospelého) *Rastieme s BIBIANOU*, v rámci ktorého sa hrovou formou aj pomocou obrázkových kníh deti oboznamovali so zdravými potravinami,
- interaktívny workshop s knižkami (nielen) o farbách dúhy pre najmenších a ich rodičov *Ako chutí dúha* – deti sa prostredníctvom jednotlivých farieb dúhy zoznamovali so zdravým ovocím a zeleninou,
- vzdelávací program pre najmenších (pre deti od 18 mesiacov v sprievode dospelého) *Oči, nos a ručičky* – tvorenie s knižkou Arnolda Lobela o dvoch kamarátoch Kvakovi a Čľupovi a ich pestovaní v záhradke,
- interaktívny program pre deti od 6 do 11 rokov *Jedák kníh* o spolužití s knihami, o ich stráviteľnosti a výživnosti pre naše telá a duše pri príležitosti Medzinárodného dňa detskej knihy,
- vzdelávací program pre najmenších (pre deti od 18 mesiacov v sprievode dospelého) *Nenásytná húsenička* – prostredníctvom knižky Erica Carleho deti počítali, poznávali ovocie a tvorili,
- vzdelávací program k výstave *Obrázky z otázky – Čo som mal na raňajky*, kde slovenskí animátori odpovedali na tri vybrané otázky, jednou z nich bolo, čo som mal dnes na raňajky, čo spoločne rozoberali aj s deťmi.

NOC

V roku 2023 realizovalo aktivity s predmetnou tematikou súbežne tromi formami:

1. kontinuálnymi vzdelávacími podujatiami pre dospelú populáciu – kultúrno-osvetových pracovníkov a odborníkov v pomáhajúcich profesiách,
2. tematickou edičnou a publikačnou činnosťou,
3. edukačnými workshopmi na podporu duševného zdravia a sociálnu prevenciu – primárno-preventívnu intervenciu.

Na odbornom seminári *Prevencia vybraných sociálnopatologických javov*, ktorý sa konal v spolupráci s Biomedicínskym centrom SAV v Bratislave 24.03.2023, bola predmetná problematika prezentovaná v dvoch tematických prednáškach s diskusiou: *Psychosociálne následky obezity v populácii* (doc. MUDr. Adela Penesová, PhD.) a *Vplyv komerčných diét na fyzické a mentálne zdravie detí a adolescentov* (Mgr. Michal Páleník). Na odbornom seminári sa zúčastnili pracovníci rezortu kultúry, poradenský pracovníci rezortu školstva, pedagógovia, odborní pracovníci rezortu sociálnych vecí – sociálnoprávnej kurately, ako aj pracovníci centra pre rodinu a iní realizátori sociálnej prevencie v praxi. Predmetné odborné príspevky boli tiež publikované na webovom sídle NOC (<https://www.nocka.sk/psychosocialne-nasledky-obezity-v-populacii/> <https://www.nocka.sk/vplyv-komercnych-diet-na-zdravie-deti/>).

V odbornom časopise *Sociálna prevencia* 1/2023 bola problematika zásad správnej výživy a vplyvu výživy na zdravie človeka reflektovaná prostredníctvom nasledujúcich tematických odborných príspevkov: *Psychosociálne následky obezity v populácii* (doc. MUDr. Adela Penesová, PhD. 2023. Sociálna prevencia, č. 1, Bratislava: NOC, ISBN 1336 9679, s. 12 – 13) a *Látkové a behaviorálne závislosti* (doc. PhDr. Ingrid Hupková, PhD. 2023. Sociálna prevencia č. 1, Bratislava: NOC, ISBN 1336 9679, s. 32 – 34). Dostupné online: <https://www.nocka.sk/casopis-socialna-prevencia-2023-1/>.

Odborný časopis *Sociálna prevencia* 2/2023 s podtitulom *Priorita primárnej prevencie* reflektoval predmetnú problematiku prostredníctvom nasledujúceho tematického odborného príspevku: *Sociálne determinanty zdravia školákov – štúdia HBSC* (Mgr. Jaroslava Kopčáková, PhD. 2023. Sociálna prevencia, č. 2, Bratislava: NOC, ISBN 1336 9679, s. 23.). Dostupný online: <https://www.nocka.sk/casopis-socialna-prevencia-2023-2/>.

NOC realizovalo v Multifunkčnom centre V-klub v Bratislave 23. a 26. 6. 2023 dva tematické interaktívne skupinové edukačné workshopy pre bratislavskú stredoškolskú mládež, ktoré boli okrem iného zamerané na rizikové správanie mládeže, prevenciu porúch príjmu potravy a na podporu psychického a telesného zdravia – *Prevencia rizikového správania – ako a kde hľadať pomoc* a *Psychohygiena stredoškolačka – ako sa o seba starať*.

SKN Levoča

V hodnotenom období bol knižničný fond obohatený o ďalšie tituly venujúce sa uvedenej téme, ktoré boli vydané v Braillovom písme – napr. *Vystúpte z kolotoča diét, 8-týždňový návod, ako pomocou správnych návykov vyhrať sám nad sebou*.

Články o zdravej výžive a potravinách sú pravidelne uverejňované aj v periodikách vydávaných SKN Levoča v rámci výberu článkov v časopisoch *Slovenka*, *Život*, *Zdravie*, *Diabetik*, *Dotyky*, *Vierka*.

V rámci kultúrno-výchovnej činnosti realizovala dve aktivity: *Stravou k zdravým kolenám* (8. 6. 2023) – odborná prednáška Milana Poliaka o správnom stravovaní a *Vône prírody* (12. 9. 2023) – spoznávanie liečivých bylín a ďalších plodín a rastlín charakteristických svojou vôňou, ktoré je možné spoznávať aj hmatom.

SLC

V roku 2023 uverejnilo v časopise pre najmenších *Slniečko* dva články s predmetnou tematikou – *Jablkový október posypaný orieškami* (A. Gregušová, *Slniečko* 2/2023, str. 12-13) a *Abeceda žiadna veda – Abeceda zdravia* (Š. Moravčík, *Slniečko* 4/2023, str. 5).

SNK

V roku 2023 vypracovala 7 rešerší na témy súvisiace s výživou, rozšírila Fond študovní o 8 titulov dokumentov a evidovala 33 titulov periodík súvisiacich s témou zdravia, výživy a potravín.

Knižničný fond bol v roku 2023 rozšírený o 137 neperiodických a periodických knižničných jednotiek s tematikou týkajúcou sa zásad a významu správnej výživy, vplyvu výživy na zdravie človeka. Sú medzi nimi hlavne tlačené tituly a menšie množstvo elektronických zdrojov. Jednotlivé publikácie boli získané prostredníctvom inštitútu povinného deponátu, nákupom, darom a bezodplatným prevodom. Časť získaných knižničných jednotiek je voľne prístupná používateľom SNK na prezenčné štúdium v priestoroch Univerzálnej študovne. Zároveň je možné si duplikátne tituly požičiavať absenčne.

ŠVK BB

V období roka 2023 rozširovala informovanosť verejnosti o literatúre a aktivitách s tematikou zdravej výživy na webovej stránke a v on-line katalógu. Na uvedenú problematiku sa vypracúvali podľa požiadaviek rešerše a využívali domáce a zahraničné databázy. Akvizícia literatúry s uvedenou problematikou sa robila v uvedenom období na základe ponuky vydavateľstiev a akvizičných návrhov používateľov knižnice v rámci finančných možností inštitúcie a nadobúdaním povinného deponátu. V rámci akvizičnej politiky bol knižničný fond dopĺňovaný novými dokumentmi zameranými na potraviny a výživu. S danou tematikou bolo do knižničného fondu spracovaných 49 kníh a dochádzalo 18 titulov periodík.

V rámci prezentačnej a vzdelávacej činnosti sa realizovali podujatia, na ktorých sa cez reálie používateľskej verejnosti poskytovali informácie o stravovacích zvykoch a tradičných jedlách v zahraničí s dôrazom na zdravú výživu – prezentácia o Španielsku spojená so zaujímavými videami, interaktívnymi úlohami a kvízom (17.03.2023), prezentácie knihy autorky Buona Base *Taliansko a láska majú 3 spoločné veci III. : gastronómia* (18.07.2023), tematická hodina v nemeckom jazyku *Zdravie, zdravý životný štýl* (4. 10. 2023), *Oslava stredu jesene – festival mesačných koláčikov* (18. 10. 2023) a *Čínske čaje jesenného obdobia* (14. 11. 2023).

V roku 2023 ďalej realizovala tréningy pamäti pre seniorov, ktoré boli okrem iného zamerané na témy: med a včelie produkty, orechy a semená, zdravá čokoláda, imunita.

ŠVK Prešov

V 2023 uskutočnila pre verejnosť prezentáciu spojenú s workshopom *Ludia – príroda – svet – kultúra*, ktorá priblížila problematiku globálneho vzdelávania, klimatickej krízy, kolonizácie, chudoby vo svete, otrockej práce a nadmernej spotreby. Súčasťou podujatia bol workshop o prírodnej kozmetike s teoretickou a praktickou časťou – spojený s výrobou vlastných prírodných produktov.

Na tému správnej výživy, vplyvu výživy na zdravie človeka a prevencie bolo v roku 2023 spracovaných 9 rešerší.

ŠVK Košice

V roku 2023 do knižničného fondu pribudlo 25 odborných publikácií vydaných k danej téme v rokoch 2022 a 2023.

Rok 2024 a rok 2025 (od 1. 1 do 30. 6.)

Bibiana

V sledovanom období realizovala:

- výstavu *Ilustrácie do kuchárskej knihy pre fantastické bytosti. BIB – UNESCO workshop Albína Brunovského* (20. 6. 2024 – 11. 8. 2024), ktorá predstavila kolekciu originálnych ilustrácií z workshopu z roku 2011 pod vedením renomovaného slovenského ilustrátora Petra Uchnára. Cieľom bolo rozvíjať vzťah detí k stravovaniu a inšpirovať ich k premýšľaniu o výžive formou výtvarného umenia, v rámci lektorských výkladov sa diskutovalo o zdravom stravovaní – čo znamená zdravá výživa

a ktoré potraviny prospievajú nášmu telu a pre deti bola tiež pripravená samoobslužná tvorivá zóna, kde mohli vytvoriť vlastný „zdravý recept“ pre fantastickú bytosť,

- interaktívnu výstavu *Cesta okolo sveta* (8. 10. 2024 – 1. 6. 2025) inšpirovanú románom Julesa Verna, ktorá preniesla návštevníkov na začiatok 20. Storočia a ponúkla im zážitok z poznávania rôznych krajín, kultúr a spôsobov života, v rámci workshopov *Pozdravy z ciest* v spolupráci s UNICEF, sa deti každý mesiac zoznamovali s inou krajinou, prezentované boli rôzne cestovateľské zážitky a témy týkajúce sa života detí v daných regiónoch, pričom dôraz sa kládol aj na zdravý životný štýl a prístup k potravinám a výžive.

Plánované aktivity od júla 2025 – v rámci sprievodných programov k Bienále ilustrácií Bratislava (BIB) 2025 plánuje Bibiana nadviazať na tému výživy a potravín prostredníctvom vybranej knihy, ktorá bude slúžiť ako východisko pre edukačné a tvorivé aktivity. Cieľom je pokračovať v prehľbovaní povedomia detí o výžive, zdravom životnom štýle a kultúrnych rozdieloch v stravovaní.

NOC

Aktivity v roku 2024 a v prvom polroku 2025 realizovalo súbežne dvoma formami:

1. realizáciou tematickej edičnej a publikačnej činnosti,
2. realizáciou edukačných workshopov v sociálnej prevencii – primárno-preventívna intervencia.

V odbornom časopise *Sociálna prevencia* 2/2024 bola okrem iného reflektovaná aj problematika zásad správnej výživy a vplyvu výživy na zdravie človeka prostredníctvom nasledujúcich tematických odborných príspevkov: *Paradox obezity u seniorov* (Doc. MUDr. Adela Penesová, PhD. 2024. Sociálna prevencia, č. 2, Bratislava: NOC, s. 8 – 10, ISBN 1336 9679), *Priaznivý vplyv pohybu u seniorov* (Prof. MUDr. Barbora Ukropcová, PhD. 2024. Sociálna prevencia, č. 2, Bratislava: NOC, s. 13 – 14, ISBN 1336 9679), *Význam dojčenia pri vývine detí a prevencia porúch* (Mgr. Soňa Rossi, PhD. 2024. Sociálna prevencia, č. 2, Bratislava: NOC, s. 17 – 19, ISBN 1336 9679), *Chudoba ako fenomén súčasnej doby* (Doc. PhDr. Ivan Rác, PhD. 2024. Sociálna prevencia, č. 2, Bratislava: NOC, s. 30 – 31, ISBN 1336 9679) a *Kultúra pre školy* (Doc. PhDr. Mgr. Ingrid Hupková, PhD. 2024. Sociálna prevencia, č. 2, Bratislava: NOC, s. 38, ISBN 1336 9679). Dostupné online: <https://www.nocka.sk/casopis-socialna-prevencia-2024-2/>.

V odbornom časopise *Sociálna prevencia* 1/2025 bola predmetná problematika reflektovaná prostredníctvom dvoch odborných príspevkov: *Najčastejšie mentálne problémy detí a dospelých* (Mgr. Lenka Lipanová, 2025. Sociálna prevencia, č. 1, Bratislava: NOC, s. 4 – 6, ISBN 1336 9679) a *Krízová intervencia na školách* (Mgr. Mária Anyalaiová, PhD., 2025. Sociálna prevencia, č. 1, Bratislava: NOC, s. 24 – 25, ISBN 1336 9679).

NOC ďalej realizovalo 13. a 14. 6 2024 tematické interaktívne skupinové edukačné workshopy pre bratislavskú stredoškolskú mládež, ktoré boli okrem iného zamerané na rizikové správanie mládeže, prevenciu porúch príjmu potravy a na podporu psychického a telesného zdravia: *Psychohygienu u stredoškoláka – význam duševného zdravia* (čo je duševné zdravie a aký je jeho význam, čo je depresia, úzkosť, závislosti, poruchy príjmu potravy, sebapoškodzovanie, suicidálne správanie a zásady psychohygieny u stredoškoláka), *Čo je duševné zdravie a ako sa o seba starať* (čo je duševné zdravie a aký je jeho význam, ako predchádzať rizikovému správaniu, čo robiť a kde hľadať pomoc) a *Alkohol a legálne drogy* (riziká pitia alkoholu u mladých, špecifiká užívania alkoholu u dievčat a chlapcov, zásady psychohygieny u stredoškoláka/stredoškoláčky, možnosti pomoci a prevencia).

Ďalšie tematické interaktívne skupinové edukačné workshopy pre bratislavskú stredoškolskú mládež, ktoré boli okrem iného zamerané na rizikové správanie mládeže,

prevenciu porúch príjmu potravy a na podporu sebastarostlivosti mladých ľudí, NOC realizovalo v rámci projektu *Kultúra pre školy* 22. a 28. 10. 2025 a 5. a 6. 11. 2025. Témy podujatí: *Rizikové správanie mládeže* (o poruchách príjmu potravy, o online závislostiach, látkové a nelátkové závislosti, shopoholizmus, sebaškodujúce správanie, možnosti pomoci a prevencia) a *Čo je duševné zdravie a ako sa o seba starať* (čo znamená byť duševne zdravý/zdravá, aké sú rizikové faktory vplývajúce na duševné zdravie, ako sa o seba starať /spánok, strava, pohyb, vzťahy/).

V druhej polovici roka 2025 bude NOC pokračovať v realizácii podujatí zameraných na prevenciu rizikového správania mládeže, ktoré sa venujú aj nezdravým stravovacím návykom. Tiež budú v spolupráci s klubom seniorov Luna realizovať aktivity zamerané na zdravý a aktívny život seniorov, okrem iného aj pohyb a stravovacie návyky.

SKN Levoča

Knižničný fond bol rozšírený o 7 nových titulov zameraných na danú tematiku, ktoré boli vydané v Braillovom písme, vo zvukovej verzii a online forme.

Redakcia časopisov pre nevidiacich, slabozrakých a inak zdravotne znevýhodnených sa v periodikách pravidelne venuje téme potravín a zdravej výživy. Primárne v rubrike *Zdravá výživa* v časopise *Vierka*, sú uverejňované rozhovory s ľuďmi, ktorí sa profesionálne téme venujú alebo radi, ako sa zdravo stravovať a udržiavať zdravý životný štýl, ktorým je možné predísť závažným ochoreniam. Ženský časopis *Vierka* tak ponúka každoročne množstvo zaujímavých rád, ktoré poskytujú návod na zdravé stravovanie či upozorňuje na škodlivé potraviny a ich nežiaduce účinky na organizmus človeka.

Bohatú ponuku v ženskom časopise *Vierka* poskytuje čitateľom aj výber receptov, ktoré sú zdraviu prospešné a vzhľadom na zrakovo znevýhodnených respondentov aj jednoduché na prípravu. Podobné témy sú preferované aj pri výbere z časopisov *Život*, *Slovenka*, *Zdravie a Diabetik*, ktoré sú zaradené pravidelne v ponuke vzhľadom na záujem čitateľov o tieto témy. V rokoch 2024 a 2025 bolo vo vyššie uvedených časopisoch uverejnených približne 40 takýchto článkov.

Aj v nasledujúcich rokoch plánuje rozširovať knižničný fond o tituly z oblasti tohto žánru a pravidelne sa venovať tematike zdravej výživy v príslušných periodikách. Cieľom bude zvyšovanie povedomia verejnosti o zásadách racionálneho stravovania, poukazovanie na význam prevencie, upozorňovanie na prítomnosť zdraviu škodlivých látok v potravinách a na ich negatívne účinky, ako aj poskytovanie konkrétnych odporúčaní na udržiavanie fyzickej kondície, zdravia a správnych stravovacích návykov.

SLC

V sledovanom období reflektovalo témy v časopise pre deti *Slniečko*, konkrétne v článkoch: *Jožko Mrkvička* (J. Púček, *Slniečko* 7, marec 2024, str. 6-7), *O peknej knižke: Príbehy z hladného brucha* (*Slniečko* 1, september 2024, str. 24), *Mega haluška* (V. Hajdučíková, *Slniečko* 2, október 2024, str. 8-10) a *Ela bylinková záHRAda* (P. E. Martinková, *Slniečko* 5, január 2025, str. 11-13).

SNK

V roku 2024 bol knižničný fond rozšírený o 160 a v roku 2025 (do konca júna) o 45 neperiodických a periodických knižničných jednotiek s tematikou týkajúcou sa zásad správnej výživy, vplyvu výživy na zdravie človeka a jej významu. Sú medzi nimi hlavne tlačené tituly a menšie množstvo elektronických zdrojov. Jednotlivé publikácie boli získané prostredníctvom inštitútu povinného deponátu, nákupom a darom.

Časť získaných knižničných jednotiek je voľne sprístupnená používateľom SNK na prezenčné štúdium v priestoroch Univerzálnej študovne. Zároveň je možné si duplikátne tituly požičiavať absenčne.

Na základe požiadaviek používateľov bolo v roku 2024 vypracovaných 6 rešerší a v roku 2025 4 rešerše.

ŠVK BB

V období rokov 2024 a 2025 rozširovala informovanosť verejnosti o literatúre a aktivitách s tematikou zdravej výživy na webovej stránke a v online katalógu. Na uvedenú problematiku sa vypracúvali podľa požiadaviek rešerše a využívali domáce a zahraničné databázy. Akvizícia literatúry s uvedenou problematikou sa robila v uvedenom období na základe ponuky vydavateľstiev a akvizičných návrhov používateľov knižnice v rámci finančných možností inštitúcie a nadobúdaním povinného deponátu. V rámci akvizičnej politiky bol knižničný fond dopĺňovaný novými dokumentmi zameranými na potraviny a výživu. S danou tematikou bolo do knižničného fondu spracovaných 38 kníh a dochádzalo 18 titulov periodík.

V rámci prezentačnej a vzdelávacej činnosti sa realizovali podujatia, na ktorých sa cez reálie používateľskej verejnosti poskytovali informácie o stravovacích zvykoch a tradičných jedlách v zahraničí s dôrazom na zdravú výživu – *Was essen die Deutschen?* (28. 5. 2024), *Zmysly a cit v kultúre čínskych likérov* (4. 11. 2024), *Vianočné zvyky a pečenie a varenie* – výstavka kníh z fondu knižnice (december 2024), *Gastronómia Španielska* – interaktívna prezentácia spojená s kvízom (24. 4. 2025) a *Essen und Trinken* (12. 5. 2025).

ŠVK Prešov

V roku 2024 realizovala nasledovné aktivity: *EKOLOGIA A ZDRAVIE: Znalostné skúsenosti* (prednáška s odborným garantom podujatia prof. RNDr. Ivanom Šalamonom, CSc., MBA, ktorý porozprával o metabolizme rastlín, predstavil farmaceutický vedný odbor farmakognóziu a poukázal na účinnosť a efektivitu rastlinných liečiv a ich možnosti využitia pri zdravotnej starostlivosti z pohľadu morálky, ale aj nastavenia právnych predpisov), *Ekologická gramotnosť: Vybrané cudzokrajné liečivé rastliny pestované na Slovensku* (prednáška pre verejnosť spojená s výstavou vybraných druhov osív a sadív liečivých rastlín, odborným garantom bol prof. RNDr. Ivan Šalamon, CSc., MBA), *Zostaň zdravý – spoznaj a vypestuj si liečivé rastliny* (výstava dokumentov z fondu ŠVK Prešov) a *Komunikácia rastlín pomocou metabolitov a využitie prírodných látok vo fytoterapii, kozmetike a voňavkárstve* (vyučovacia hodina pre študentov odboru „Kozmetik – vizážista“ realizovaná v rámci projektu *Kultúra pre školy*, ktorý je financovaný MK SR, hodina bola spojená s workshopom výroby voňaviek, odborným garantom podujatia bol prof. RNDr. Ivan Šalamon, CSc., MBA).

V prvej polovici roku 2025 uskutočnili nasledovné aktivity: *Identifikácia vôní silíc druhov liečivých a aromatických rastlín a ich použitie* (vyučovacia hodina environmentálnej výchovy v knižnici, spojená s workshopom *Hydroláty liečivých a aromatických rastlín*, realizovaná v rámci projektu *Kultúra pre školy*, ktorý je financovaný MK SR, pre študentov Strednej odbornej školy gastronómie a služieb v Prešove, odborným garantom podujatia bol prof. RNDr. Ivan Šalamon, CSc., MBA) a *Izolácia silíc liečivých a aromatických rastlín a ich hospodársky význam* (vyučovacia hodina environmentálnej výchovy v knižnici, spojená s workshopom *Metóda destilácie a hydroláty liečivých a aromatických rastlín*, realizovaná v rámci projektu *Kultúra pre školy*, ktorý je financovaný MK SR, pre študentov Katolíckej spojenej školy sv. Mikuláša v Prešove, odborným garantom podujatia bol prof. RNDr. Ivan Šalamon, CSc., MBA).

Využívanou službou knižnice bolo aj spracovanie rešerší na základe požiadaviek verejnosti. Na tému správnej výživy, vplyvu výživy na zdravie človeka a prevencie bolo v roku 2024 spracovaných 7 rešerší a v roku 2025 do júna boli zatiaľ vypracované 3 rešerše.

ŠVK Košice

V sledovanom období bolo zakúpených 46 kníh s predmetnou tematikou. Zo strany používateľov nebol žiadny záujem o rešerš na danú tému.

C. Odpočet úloh Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Úloha č. 10

Názov úlohy: Podporovať zraniteľné populačné skupiny obyvateľstva, konkrétne osoby s ťažkým zdravotným postihnutím.

Cieľ úlohy: Udržať legislatívne podmienky pre zdravé stravovanie osôb s ťažkým zdravotným postihnutím odkázaným na diétne stravovanie.

Zodpovedný rezort: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Termín: Priebežne v rokoch 2016 – 2025.

Kritérium efektivity: Kontrola udržiavania legislatívy.

Vyhodnotenie úlohy:

Podmienky poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu sú ustanovené v zákone č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, vrátane peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov na diétne stravovanie. Na účely citovaného zákona sú výdavky na obstaranie potravín spojené s dodržiavaním diétného režimu pri chorobách alebo poruchách uvedených v prílohe č. 5 zákona o peňažných príspevkoch. Peňažný príspevok sa vypláca mesačne, v troch výškach podľa druhu chorôb a porúch zoradených do troch skupín. Výška je stanovená percentom sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu (ďalej len „SŽM“). Peňažný príspevok je automaticky zvyšovaný v závislosti od valorizácie SŽM. V I. skupine je peňažný príspevok vyplácaný vo výške 18,56 % SŽM, v II. skupine 9,28 % SŽM a v III. skupine 5,57 % SŽM.

Tabuľka 7: Prehľad vývoja počtu poberateľov a čerpania finančných prostriedkov na peňažný príspevok na kompenzáciu výdavkov na diétne stravovanie

Peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov na diétne stravovanie	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerná mesačná výška peňažného príspevku v €	Vynaložené finančné prostriedky v €
2020	50 210	24,71	15 141 092
2021	48 929	25,64	15 223 098
2022	46 751	26,96	15 794 871
2023	43 313	29,76	15 897 563
2024	42 239	32,66	17 002 611

Úloha č. 11

Názov úlohy: Zvýšenie informovanosti detí, mladých dospelých a zamestnancov detských domovov o dôležitosti výberu zdravých potravín a konzumácie kvalitnej výživy.

Cieľ úlohy: Zabezpečiť zdravé stravovanie v detských domovoch.

Zodpovedný rezort: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Termín: Priebežne v rokoch 2016 – 2025.

Kritérium efektivity: Percento zapojených detských domovov do zdravého stravovania.

Vyhodnotenie úlohy:

Zvyšovanie informovanosti detí a mladých dospelých o zásadách správnej výživy a jej vplyve na zdravie človeka priamo súvisí so zabezpečovaním a prípravou stravy v centre pre deti a rodiny (ďalej len „CDR“). Stravovanie v súlade so zásadami zdravej výživy a s prihliadnutím na vek, zdravotný stav detí v samostatne usporiadaných skupinách, s výnimkou špecializovaných samostatných skupín pre deti s ŤZP, je zabezpečené formou samohospodárenia. Každá skupina má pridelený svoj rozpočet, v rámci ktorého hospodári ako samostatná organizačná zložka. Deti pod vedením svojich vychovávateľov participujú na tvorbe jedálneho lístka, pri nákupe potravín v rámci skupiny, ako aj pri príprave stravy (varenie, pečenie, zaváranie ovocia a pod.) tak, ako v bežných rodinách. V cieľovej skupine väčších detí v rámci výchovnej činnosti sa rozvíjajú návyky k pracovným činnostiam vedúcim k získavaniu základných zručností v rôznych oblastiach – okrem bežných domácich prác, sebaobslužných činností, hygienických návykov, aj k príprave stravy a získaniu informácií o zdravej výžive. Zamestnanci viacerých CDR absolvovali program odbornej prípravy a následne skúšky odbornej spôsobilosti na epidemiologicky závažnú činnosť pri výrobe, manipulácii a uvádzaní do obehu (umiestnenia na trh) potravín a pokrmov v zmysle zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a tiež školenia týkajúce sa zdravej výživy a právnych predpisov v oblasti stravovania detí a mládeže. Uvedené aktivity boli organizované regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny v spolupráci s CDR v rámci činnosti pracovnej skupiny (marec – október 2024) vytvorili a do praxe aplikovali metodickú pomôcku Program samostatného hospodárenia v Centrách pre deti a rodiny, ktorej súčasťou sú spracované rôzne obsahové oblasti ako napr. činnosti a kompetencie dieťaťa a mladého dospelého v CDR, ktorými by mal disponovať po odchode z CDR, vrátane nadobudnutých zručností v oblasti finančnej gramotnosti, s čím súvisí aj príprava stravy tak, aby bola rozmanitá, výživovo hodnotná a zdravá. Podstatná časť spomínaného materiálu sa venuje aj zásadám zostavovania jedálnych lístkov v CDR, ktoré vychádzajú z vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 533/2007 o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia spoločného stravovania v znení neskorších predpisov. Zásady slúžia ako informačný zdroj a inšpirácia pri zostavovaní jedálnych lístkov v CDR.

Spracovaný materiál má metodický charakter, z ktorého môžu všetky CDR pri svojej práci vychádzať tak, aby samostatné hospodárenie v CDR bolo efektívne, účelné a zároveň slúžilo ako výchovný prostriedok pri individuálnej práci s dieťaťom, pri rozvoji jeho finančnej gramotnosti, vrátane poukázania na dôležitosť výberu zdravých potravín a konzumácie kvalitnej výživy.

D. Odpočet úloh Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Úloha č. 12

Názov úlohy: Uplatňovanie programu školské mlieko.

Cieľ úlohy: Podporiť spotrebu mlieka a mliečnych výrobkov u žiakov, prispieť k zaisteniu zdravej výživy a súčasne vytvárať zdravé stravovacie návyky. Prostredníctvom spolufinancovania projektu zabezpečiť, aby si žiaci mohli kúpiť mliečne výrobky lacnejšie.

Zodpovedný rezort: Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

Termín: V školskom roku 2016/2017.

Kritérium efektivity: Percento škôl, v ktorých sa zvýšila spotreba mlieka.

Vyhodnotenie úlohy:

V zmysle listu Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (ďalej len „MPRV SR“), číslo záznamu: 28377/2020, číslo spisu: 4891/2020-810, zo dňa 30. júna 2020, ktorým bolo požiadané o úpravu kritéria efektivity pri odpočte tejto úlohy, sa plnenie tejto úlohy za roky 2020 – 2025 odpočtuje na základe kritéria, ktorým je množstvo spotrebovaného mlieka a mliečnych výrobkov v mernej jednotke za školský rok.

Zber dát v rámci Školského programu, ktorý zahŕňa podprogramy školské mlieko a školské ovocie a zeleninu, ako aj monitoring a zasielanie monitorovacích správ Európskej komisii (EK), zabezpečuje PPA. Na účely odpočtu boli použité agregované údaje o množstve dodaného mlieka a mliečnych výrobkov (ďalej len „mliečne výrobky“) do všetkých školských zariadení zapojených do Školského programu - podprogram školské mlieko, a to za štyri školské roky: 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023 a 2023/2024. Následne boli tieto údaje porovnané a na základe zistení bolo vyhodnotené, či došlo k medziročnému nárastu dodávok (spotreby) mliečnych výrobkov v školských zariadeniach zapojených do Školského programu - podprogram školské mlieko. Odpočet za školský rok 2024/2025 zatiaľ nie je možný, pretože PPA k dnešnému dňu nemá dostupné všetky potrebné dáta z dôvodu prebiehajúceho administratívneho konania týkajúceho sa žiadosti o poskytnutie pomoci.

Objem dodaných mliečnych výrobkov v jednotlivých rokoch bol nasledovný:

- 2020/2021: 1 752 209,14 kg
- 2021/2022: 3 452 066,64 kg
- 2022/2023: 5 273 832,79 kg
- 2023/2024: 4 730 413,46 kg

Spotreba (dodávka) mliečnych výrobkov sa v školskom roku 2021/2022 oproti predchádzajúcemu školskému roku takmer zdvojnásobila. V školskom roku 2022/2023 spotreba opäť vzrástla, medziročne sa zvýšila o 53 %. V nasledujúcom školskom roku 2023/2024 došlo k miernemu poklesu dodávok mliečnych výrobkov o 10 % v porovnaní s rokom 2022/2023. Nárast dodávok mliečnych výrobkov sa odráža aj v priemernej spotrebe mliečnych výrobkov na jedno dieťa. Kým v školskom roku 2020/2021 pripadalo na jedno dieťa v priemere 4 kg mliečnych výrobkov, v školskom roku 2021/2022 sa tento objem zvýšil na 7,8 kg a v školskom roku 2022/2023 dosiahol až 10,8 kg. V školskom roku 2023/2024 však došlo k miernemu poklesu, keď priemerná spotreba klesla na 9,2 kg na dieťa. Čo mohlo byť spôsobené viacerými faktormi, ako sú napríklad nárast počtu zapojených detí, vyššie ceny mliečnych výrobkov a miera čerpania finančných prostriedkov zo strany dodávateľov. Celkovo možno konštatovať rast objemu dodávok mliečnych výrobkov za posledné roky. Tento pozitívny trend je podporený nielen požiadavkou, aby prevažnú časť dodávok mliečnych výrobkov do školských zariadení tvorilo konzumné mlieko alebo jeho bezlaktózové varianty, ale aj zvýšenou finančnou podporou z rozpočtu Európskej únie, predovšetkým však z rozpočtových prostriedkov SR.

Úloha č. 13

Názov úlohy: Zabezpečenie programu podpory konzumácie ovocia a zeleniny v školách „Školské ovocie a zelenina“ spolufinancovaného EÚ.

Cieľ úlohy: Zvýšenie konzumácie ovocia a zeleniny u detí a žiakov (v materských školách a základných školách a školách so špeciálnym výchovno-vzdelávacími potrebami vo veku 3 až

15 rokov), vplývať na zmenu ich stravovacích návykov a predchádzať chorobám z nadhmotnosti a obezity. Zvýšiť vedomosti o zdravotných účinkoch ovocia a zeleniny. Zabezpečovať sprievodné opatrenia formou návštev detí na poľnohospodárskych farmách. Edukačnými činnosťami obmedziť plytvanie potravinami a tým chrániť životné prostredie.

Zodpovedný rezort: Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

Termín: Priebežne v rokoch 2016 – 2025.

Kritérium efektivity: Percentá škôl a škôlok ktoré sú zapojené do programu „Školské ovocie a zelenina“.

Vyhodnotenie úlohy:

V zmysle listu MPRV SR, číslo záznamu: 28377/2020, číslo spisu: 4891/2020-810, zo dňa 30. júna 2020, ktorým bolo požiadané o úpravu kritéria efektivity pri odpočte tejto úlohy, sa plnenie tejto úlohy za roky 2020 – 2025 odpočtuje na základe kritéria, ktorým je množstvo spotrebovaného ovocia a zeleniny a výrobkov z nich v mernej jednotke za školský rok. Prehľad dodaného, resp. spotrebovaného čerstvého a spracovaného ovocia a zeleniny podľa školských rokov je uvedený v tabuľke 8.

Tabuľka 8: Prehľad dodaného, resp. spotrebovaného čerstvého a spracovaného ovocia a zeleniny podľa školských rokov

Školský rok	Čerstvé ovocie a zelenina (t)	Spracované ovocie a zelenina (l)	Spracované ovocie a zelenina (t)
2020/2021	1124,57	680 922,42	85,57
2021/2022	1446,53	932 499,26	105,39
2022/2023	1842,78	1 115 247,61	176,99
2023/2024	2 056,77	809 177,15	100,11

Zdroj: PPA

Odpočet za školský rok 2024/2025 zatiaľ nie je možný, pretože PPA k dnešnému dňu nemá dostupné všetky potrebné dáta z dôvodu prebiehajúceho administratívneho konania týkajúceho sa žiadosti o poskytnutie pomoci.

Úloha č. 14

Názov úlohy: Zabezpečovanie ovocia a zeleniny formou bezplatných dodávok pre neziskové alebo charitatívne organizácie, nemocnice, detské domovy alebo domovy dôchodcov, resp. pre akcie zamerané na propagáciu zdravej výživy.

Cieľ úlohy: Bezplatná distribúcia ovocia a zeleniny formou sťahovania produkcie z trhu podľa nariadenia EP a Rady č. 1308/2.

Zodpovedný rezort: Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

Termín: Od roku 2016 každoročne.

Kritérium efektivity: Množstvo ovocia a zeleniny zabezpečeného formou bezplatných dodávok.

Vyhodnotenie úlohy:

Plnenie tejto úlohy sa podľa prílohy 2 k návrhu Akčného plánu má hodnotiť prostredníctvom kritéria efektivity, ktorým je množstvo ovocia a zeleniny zabezpečeného formou bezplatných dodávok.

V zmysle platných právnych predpisov Európskej únie a Slovenskej republiky je bezplatná distribúcia ovocia a zeleniny formou sťahovania produkcie z trhu možná len v rámci schválených dobročinných organizácií a nadácií. Uznané organizácie výrobcov takúto

možnosť v rámci obdobia rokov 2020 až 2025 neuplatňovali. S cieľom podporiť zdravé stravovacie návyky detí a žiakov považuje MPRV SR za kľúčové posilniť spoluprácu s Ministerstvom školstva, výskumu a vývoja a mládeže SR.

E. Odpočet úlohy Ministerstva obrany SR

Úloha č. 15

Aktualizovať skladby jedál pre jednotlivé skupiny profesionálnych vojakov a ich detí počas zotavovacích podujatí.

Cieľ úlohy: Cílený štátny zdravotný dozor zameraný na zariadenia spoločného stravovania.

Zodpovedný rezort: Ministerstvo obrany SR.

Termín: Priebežne v rokoch 2016 – 2025.

Kritérium efektivity: Percento vykonaného štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach spoločného stravovania v rezorte obrany.

Vyhodnotenie úlohy:

Vojenský ústav hygieny a epidemiológie Bratislava (ďalej len „VÚHE“), v období rokov 2020 – 2025 v rámci ŠZD vykonal v ZSS 136 kontrol zameraných na správne skladovanie a kvalitu potravinárskych produktov, zabezpečenie zdravotnej neškodnosti vyrábaných pokrmov a nápojov, sledovanie dodržiavania technologických postupov pri príprave jedál, dodržiavanie zásad správnej výrobných praxe pri ich príprave, hodnotenie kvality zostavovania jedálnych lístkov s cieľom dodržiavania správnej skladby bielkovín, tukov, sacharidov, dostatočného zastúpenia hydínového mäsa, rýb, zeleniny a ovocia v pripravovanej strave pre profesionálnych vojakov a zamestnancov MO SR.

V sledovanom období v rámci ŠZD VÚHE v roku 2020 vykonal 3 kontroly, v roku 2021 – 23 kontrol, v roku 2022 vykonal 38 kontrol, v roku 2023 vykonal 28 kontrol, v roku 2024 vykonal 30 kontrol a v roku 2025 vykonal 14 kontrol. Napriek tomu, že výkon ŠZD patrí pre VÚHE k prioritným úlohám, pre nepriaznivú epidemiologickú situáciu súvisiacu s ochorením COVID-19 bolo značné úsilie vynaložené v týchto rokoch na realizáciu účinných protiepidemických opatrení a epidemiologické vyšetrovania. VÚHE vykonáva ŠZD v rezorte obrany v 73 ZSS. Z hľadiska cvičiacich vojsk v poľných podmienkach v rezorte obrany prebieha v súčasnosti úprava špeciálnych potravinových dávok. Súčasne sa pripravuje aktualizácia vojenských predpisov v oblasti proviantného zabezpečenia vojsk s požiadavkami na riadenie výživy a organizáciu stravovania v súlade s najnovšími trendami používanými v oblasti výživy a zdravia vo svete. Cieľom je prehodnotenie stanovenej dennej spotreby energie, živín pre výkonnostný režim cvičiacich vojsk.

V rámci zotavovacích podujatí pre deti (detské rekreácie, denný letný detský tábor alebo školy v prírode) bolo v sledovanom období rokov 2020 – 2025 vydaných 12 súhlasných rozhodnutí. Zotavovacie podujatia sa uskutočnili v 3 rezortných zariadeniach (HOREZZA a. s., Hotel Granit Smrekovica a Hotel Granit Tatranské Zruby-klimatické kúpele, v posledných 2 rokoch aj v CV Lešť), spolu sa zrealizovalo 31 turnusov zotavovacích podujatí, ktorých sa celkovo zúčastnilo 2 205 detí profesionálnych vojakov a zamestnancov MO SR. Pred zahájením podujatia bol vykonaný ŠZD, v rámci ktorého sa kontroluje podávanie stravy zo zdravotne neškodných potravín vrátane výživovej hodnoty podávaných pokrmov vychádzajúcich z obsahu výživových faktorov podľa OVD pre jednotlivé skupiny obyvateľstva vrátane skladby, kvality a pestrosti jedálnych lístkov zodpovedajúcich veku resp. špeciálnym stravovacím požiadavkám detí z hľadiska zdravotných indikácií, tak, aby boli dodržané zásady správnej výživy s rešpektovaním telesného vývinu a zdravotného stavu jednotlivca. Kontrolnou činnosťou bolo preukázané, že stravovanie detí boli zabezpečené v súlade s prihladnutím

na zdravotný stav a fyzickú záťaž s výživovo hodnotnou a zdravotne neškodnou podávanou stravou a nápojmi s rešpektovaním nepoužívania potravín, ktoré nesmú používať len pri dodržaní ustanovených technologických podmienok.

V rámci poradenstva formou poradne zdravia VÚHE vykonáva monitoring úrovne výživy a životného štýlu profesionálnych vojakov a zamestnancov v rezorte obrany s cieľom zníženia civilizačných ochorení preventabilných správnym stravovaním.

Cieľom poradne je výchova k zdraviu, presadzovanie zdravého životného štýlu, zásad správnej výživy a životosprávy, poskytovanie odborných informácií, formovanie vedomostí, postojov, návykov zameraných na ochranu, podporu a rozvoj zdravia. Využívajú sa metódy systematického pôsobenia formou individuálneho poradenstva a špecifickej intervencie zameranej na primárnu prevenciu rizikových faktorov chronických ochorení. S klientom poradne je vyplňovaný dotazník podľa programu Test zdravé srdce, kde sa zisťujú údaje o fajčení, fyzickej a pohybovej aktivite, príčinách nadváhy, rodinná a osobná anamnéza, stravovacie návyky a zlozvyky, štruktúra stravovania a frekvencia stravovacích dávok. Zhodnotením všetkých aktuálnych údajov a biochemických vyšetrení dostane klient „Zdravotné vysvedčenie“ s následným odporúčaním a individuálnym poradenstvom o zdravej výžive a zdravom životnom štýle. V prípade zvýšenej, alebo rizikovej hladiny jednotlivých biofyzikálnych parametrov je klient pozývaný na opakované vyšetrenie. Ak rizikové faktory pretrvávajú, klient poradne je odporúčaný do starostlivosti svojho ošetrojúceho lekára. Z dôvodu aktívneho poradenstva ako aj zlepšeni dostupnosti a záujmu o preventívnu činnosť Poradne zdravia pre zamestnancov a profesionálnych vojakov pracujúcich mimo Bratislavy VÚHE v sledovanom období okrem stabilnej poradne zdravia využívalo aj mobilnú poradňu zdravia s výjazdom do jednotlivých vojenských útvarov s cieľom zavádzania odporúčaní a intervencií v oblasti zdravého stravovania priamo na pracoviskách. V sledovanom období napriek nepriaznivej epidemiologickej situácii v ochorení COVID-19 (v roku 2021 nebol ani jeden klient poradne zdravia) VÚHE vykonalo v oblasti monitoringu výživy, zdravého životného štýlu spojeného s vyšetreniami zameranými na odhaľovanie rizikových faktorov srdcovo cievnych ochorení vyšetrenie u 194 klientov z radov zamestnancov rezortu so 70 % zastúpením z radov profesionálnych vojakov. Podľa časového prehľadu to bolo v roku 2024 – 65 klientov. V roku 2025 je naplánované poradenstvo formou mobilnej poradne zdravia spojenej s vyšetrovaním klientov v troch vojenských útvaroch v druhej polovici kalendárneho roka.

VÚHE každoročne zvyšuje povedomie v oblasti zdravej výživy a potravín formou edukačných materiálov, ktoré sú prístupné v elektronickej podobe v rezorte obrany na intranetovej sieti ako aj priamo v poradni zdravia. V sledovanom období bolo zverejnených 18 edukačných materiálov (2025 – 4, 2024 – 7, 2023 – 4, 2022 – 3) v oblasti racionálnej výživy a vplyvu spôsobu stravovania na prevenciu civilizačných ochorení, prevenciu obezity a edukačných materiálov na podporu zdravého životného štýlu.

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky naďalej podporuje snahu pokračovať v spoločných aktivitách a intervenciách na ozdravenie výživy s postupným zlepšovaním zdravia obyvateľov SR vrátane profesionálnych vojakov.

F. Odpočet úloh Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR

Úloha č. 16

Názov úlohy: Monitorovať a analyzovať stav obsahu Školských vzdelávacích programov škôl a školských zariadení s ohľadom na tému zdravej výživy a zabezpečenie a realizáciu zdraviu prospešných pohybových aktivít. Monitorovať a podporovať skvalitnenie

zdravého prostredia škôl a školských zariadení ako súčasti výkonu riadiacej činnosti riaditeľov škôl a školských zariadení.

Cieľ úlohy: Aktualizovať obsah vzdelávania podľa najnovších vedeckých poznatkov v oblasti výživy detí a mládeže a zdravého životného štýlu. Vytvárať zdravé prostredie v školách a zabrániť tak nárastu rizikových faktorov, ktoré ovplyvňujú vznik neprenosných ochorení z hľadiska prevencie obezity.

Zodpovedný rezort: Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR.

Termín: 2017, 2020, 2023, 2025.

Kritérium efektivity: Percentuálny nárast projektov a aktivít zameraných na vývoj nových metód.

Vyhodnotenie úlohy:

Školy a školské zariadenia participujú v oblasti zdravia a prevencie vo výžive v mnohých aktivitách v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu a voľno časových aktivít detí a žiakov. V štátnych vzdelávacích programoch pre základné a stredné školy v oblasti výchovy k zdravotnému životnému štýlu má kľúčové postavenie vzdelávacia oblasť Človek a príroda a Zdravie a pohyb, v ktorých sú v optimálnej miere zastúpené prvky zdravotnej výchovy. Táto vzdelávacia oblasť vytvára priestor na uvedomenie si potreby celoživotnej starostlivosti detí a žiakov o svoje zdravie, na osvojenie si teoretických vedomostí a praktických skúseností o výchove k zdraviu.

Na niektorých školách v Slovenskej republike registrujeme voliteľný predmet “Viem, čo zjem”, ktorý školy použili na dotvorenie školského vzdelávacieho programu v rámci disponibilných hodín pre 4., 5. alebo 6. ročník. Tento predmet sa realizuje aj na základe odporúčania ÚVZ SR. Počas záujmovej činnosti vedú školy svojich žiakov k zdravým stravovacím návykom, k príprave zdravých jedál a ich významu pre zdravie človeka. Rovnako sú deti a žiaci vedení k správnej kultúre stolovania v školských jedálňach.

Úloha č. 17

Názov úlohy: Podporovať rezortné programy Zdravie na tanieri, Zdravý životný štýl a Celospoločenské programy podpory zdravia a to Školský mliečny program a Program Ovocie a zelenina škôl. Aktualizovať materiálo-spotrebné normy pre školské stravovanie so zámerom zlepšiť nutričnú kvalitu potravín určených pre školské stravovanie. Analyzovať plnenie odporúčaných výživových dávok v školskom stravovaní a znížiť využívanie potravín s vysokým obsahom energie, nasýtených tukov, transmastných kyselín, cukru a soli, ako aj sledovať príjem nápojov s pridaným cukrom. Pokračovať vo vytváraní partnerstiev a budovaní spolupráce s relevantnými inštitúciami a so stavovskými organizáciami sa podieľať na odbornom raste zamestnancov zariadení školského stravovania.

Cieľ úlohy: Podporovať rozvoj školského stravovania, poskytnúť možnosť zdravej voľby ako alternatívu školských bufetov a zvýšiť dennú spotrebu čerstvého ovocia a zeleniny.

Zodpovedný rezort: Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR.

Termín: Každoročne do r. 2025.

Kritérium efektivity: Percento analyzovaných plnení aktualizovaných materiálo-spotrebných noriem a odporúčaných výživových dávok v školskom stravovaní.

Vyhodnotenie úlohy:

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR (ďalej len „MŠVVM SR“) spoluprácou s MPRV SR na „Školskom programe“ poskytuje pomoc na dodávanie a distribúciu ovocia, zeleniny, mlieka a výrobkov z nich pre deti a žiakov v školách a je súčasťou Spoločnej organizácie poľnohospodárskych trhov a je upravené právnymi aktmi Európskej únie. Cieľom

je prispievať k zvýšeniu spotreby ovocia, zeleniny alebo mlieka a mliečnych výrobkov u zapojených detí a prostredníctvom sprievodných vzdelávacích opatrení vplývať na správne stravovacie návyky detí, zlepšiť povedomie o ich zdravotných účinkoch a vytvárať pozitívny vzťah detí k poľnohospodárstvu.

V tabuľke nižšie sú uvedené podľa školského roku zapojené školy do Školského programu školské ovocie a zelenina (tabuľka 9) a školské mlieko a mliečne výrobky (tabuľka 10).

Tabuľka 9: Školský program školské ovocie a zelenina

Školský rok	Počet zapojených škôl	Počet zapojených detí a žiakov
2019/2020	3 850	593 003
2020/2021	3 906	570 607
2021/2022	4 765	607 688
2022/2023	5 018	639 960
2023/2024	5 250	659 611
2024/2025	5 407	672 603

Tabuľka 10: Školské mlieko a mliečne výrobky

Počet zapojených škôl	Počet zapojených detí a žiakov
2 779	463 812
2 453	439 315
3 206	445 191
3 514	489 297
3 563	518 788
3 880	531 590

Vzhľadom na vyšší výskyt civilizačných ochorení v nižšom veku prebehla úprava Materiálno-spotrebných noriem a receptúr pre diétne stravovanie (revízia 2023), s účinnosťou od 01.09.2023 pre 3 druhy diét:

- šetriaca diéta (podávaná pri chronických ochoreniach tráviaceho systému),
- diabetická diéta (pri ochorení diabetes mellitus),
- bezgluténová (podávaná pri ochorení celiakia).

Zabezpečila sa kontinuita v podávaných pokrmoch s minimálnymi rozdielmi, ale s dodržaním zásad stravovania pri daných ochoreniach. Korekcie receptúr spočívali hlavne vo vynechaní resp. náhrade nevhodných potravín za vhodné a v úprave výrobných postupov. Príprava diétnej stravy predstavuje aj splnenie požiadavky na dostatočné materiálno-technické zabezpečenie a kvalifikovaný a odborne erudovaný personál vedúcich školských jedální a školských zariadení. Možnosť poskytovania diétneho stravovania v zariadeniach školského stravovania napomáha procesu začlenenia dieťaťa do prirodzeného prostredia kolektívu spolužiakov. Výživa detí je základom celoživotného zdravia preto rozširujeme možnosti inklúzie aj v tomto smere, aby naše deti nepociťovali znevýhodnenie len preto „že majú iné jedlo na tanieri“.

MŠVVM SR v spolupráci s Ministerstvom zdravotníctva SR plní úlohy, ktorých cieľom je zabezpečovať stravníkom energeticky a nutrične vyvážené pokrmy a nápoje predovšetkým bez pridaného cukru, obmedzovať prípravu pokrmov s obsahom mäkkých mäsových výrobkov, výrobkov z údených mias a pokrmov pripravovaných technologickým postupom vyprážania, používať aj celozrnné výrobky a pečivo z celozrnnnej múky, zvyšovať používané množstvo kvalitnej, čerstvej, sezónnej zeleniny a ovocia od regionálnych výrobcov a pestovateľov, viesť deti a žiakov k budovaniu správnych stravovacích návykov. Na tom základe boli aj v roku 2024 revidované Materiálno-spotrebné normy a receptúry pre školské

stravovanie. Revízia bola odborným stanoviskom posúdená hlavnou odborníčkou hlavného hygienika SR pre odbor hygieny detí a mládeže a bola odporúčaná k uplatneniu v praxi.

V spolupráci s MPRV SR pri príležitosti Svetového dňa potravín bol vyhlásený v októbri 2023 týždeň aktivít pre žiakov a učiteľov základných škôl v SR pod názvom „Hovorme o jedle“. Cieľom tejto iniciatívy je podporovať spoluprácu a aktívnu účasť škôl na vzdelávaní detí a mládeže o potravinách, o správnych stravovacích návykoch, o úlohe potravín pri ochrane zdravia, o predchádzaní plytvania potravinami a o ich význame pre tvorbu a ochranu životného prostredia, regionálny rozvoj a zamestnanosť. Aj v roku 2025 MŠVVM SR udelilo záštitu nad týmto podujatím.

Školy v oblasti zdravého životného štýlu zabezpečujú vzdelávanie odborných zamestnancov škôl a školských zariadení, koordinátorov prevencie a vedúcich zariadení školského stravovania. Národný inštitút vzdelávania a mládeže Slovenskej republiky, ktorý je priamo riadenou organizáciou MŠVVM SR v roku 2025 organizuje program vzdelávania pre nepedagogických zamestnancov, ktorého cieľom je doplnenie, obnovenie a rozšírenie ich kvalifikácie pre výkon pracovnej činnosti v zariadeniach školského stravovania.

V rámci opatrení zameraných na podporu zdravého životného štýlu, rezort školstva podporuje zdraviu prospešné pohybové a športové aktivity, ktoré sú zamerané najmä pre deti a mládež. Podpora zdravého životného štýlu je každoročne podporovaná aj v Pedagogicko-organizačných pokynoch, ktoré každoročne upravuje a zverejňuje MŠVVM SR na svojom webovom sídle.